Concluziile Avocatului General în Cauza Târșia

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

NIILO JÄÄSKINEN

prezentate la 23 aprilie 2015(1)

Cauza C-69/14

Dragoș Constantin Târșia

împotriva

Statului român

și a

Serviciului public comunitar regim permise de conducere și înmatriculare a autovehiculelor

[cerere de decizie preliminară formulată de Tribunalul Sibiu (România)]

„Reglementare a unui stat membru care permite revizuirea hotărârilor (judecătorești) definitive pronunțate cu încălcarea dreptului Uniunii în materia contenciosului administrativ, dar nu și în materie civilă – Cerere de revizuire a unei hotărâri definitive pronunțate cu privire la taxa pe poluare pentru autovehicule în cadrul unei proceduri civile – Autoritate de lucru judecat – Principiile efectivității și echivalenței – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale”

I – Introducere

1. În anul 2007, revizuentul a inițiat o procedură în fața unei instanțe civile române pentru recuperarea unei taxe

speciale pentru autovehicule pe care o plătise pentru un autoturism importat din alt stat membru. Plata fusese datorată întrucât înmatricularea în România de către autoritatea guvernamentală competentă era condiționată de prezentarea dovezii plății taxei speciale pentru autovehicule. Ulterior, în aprilie 2011, Curtea a statuat în Hotărârea Tatu că articolul 110 TFUE se opune ca România să aplice o taxă pe poluare pentru autovehicule cu ocazia primei lor înmatriculări în acest stat membru dacă regimul acestei măsuri fiscale este astfel stabilit încât descurajează punerea în circulație în România a unor vehicule de ocazie cumpărate în alte state membre, fără însă a descuraja cumpărarea unor vehicule de ocazie având aceeași vechime și aceeași uzură de pe piața națională(2).

2. Înainte de pronunțarea Hotărârii Tatu, cererea revizuentului privind restituirea părții din taxa specială corespunzătoare taxei pe poluare a fost respinsă printr-o hotărâre civilă care a rămas definitivă potrivit dreptului român. Revizuentul susține, în consecință, că dreptul Uniunii impune să i se dea posibilitatea să recupereze taxa, în special ca urmare a faptului că reglementarea română prevede o excepție de la autoritatea de lucru judecat în cazul hotărârilor care s-au dovedit a fi incompatibile cu dreptul Uniunii, dar numai în ceea ce privește hotărârile pronunțate în materia contenciosului administrativ.

3. Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, impozitele percepute cu încălcarea dreptului Uniunii și sumele plătite statului sau reținute de acesta în legătură directă cu taxa respectivă trebuie restituite cu dobândă, astfel încât să fie restabilită situația existentă anterior perceperii sumei menționate(3). Cu toate acestea, Curtea a recunoscut, în același timp, că principiul autorității de lucru judecat, care este consfințit în sistemele juridice ale tuturor statelor membre și în dreptul Uniunii însuși(4), se aplică hotărârilor instanțelor naționale rămase definitive chiar dacă acestea

s-ar dovedi a fi neconforme cu dreptul Uniunii(5). Aceasta înseamnă că, în anumite împrejurări, restituirea acestor impozite poate fi (în mod legal) refuzată.

4. Cu toate acestea, ca urmare a limitărilor pe care dreptul Uniunii le impune autonomiei procedurale a statelor membre, dacă dreptul național prevede excepții de la principiul autorității de lucru judecat, permițând să se revină asupra unor hotărâri definitive în anumite condiții, această cale extraordinară trebuie să fie admisibilă și atunci când hotărârea judecătorească în discuție este incompatibilă cu dreptul Uniunii(6).

5. În consecință, situația de față oferă Curții oportunitatea de a-și dezvolta jurisprudența cu privire la relația dintre autoritatea de lucru judecat și supremația dreptului Uniunii. Mai precis, trebuie analizate în lumina principiului cooperării loiale prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE diferite dispoziții ale Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, și anume dreptul la o cale de atac efectivă prevăzut la articolul 47 și egalitatea în fața legii, astfel cum este garantată de articolul 20, împreună cu bazele convenționale pe care normele naționale privind autoritatea de lucru judecat au fost contestate din perspectiva conformității cu dreptul Uniunii, respectiv principiile efectivității și echivalenței(7).

II – **Cadrul juridic**

6. Articolul 148 din Constituția României(8) recunoaște supremația dreptului Uniunii și obligă Parlamentul, Președintele României, guvernul și autoritatea judecătorească să o garanteze.

7. Articolul 322 din Codul de procedură civilă român(9) prevede următoarele:

„Revizuirea unei hotărâri rămase definitive în instanţa de apel sau prin neapelare, precum şi a unei hotărâri date de o

instanţă de recurs atunci când evocă fondul se poate cere în următoarele cazuri:

[…]

9 dacă Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăţilor fundamentale datorată unei hotărâri judecătoreşti, iar consecinţele grave ale acestei încălcări continuă să se producă şi nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunţate;

10 dacă, după ce hotărârea a devenit definitivă, Curtea Constituţională s-a pronunţat asupra excepţiei [de neconstituționalitate] invocate în acea cauză, declarând neconstituţională legea, ordonanţa ori o dispoziţie dintr-o lege sau dintr-o ordonanţă care a făcut obiectul acelei excepţii ori alte dispoziţii din actul atacat, care, în mod necesar şi evident, nu pot fi disociate de prevederile menţionate în sesizare.”

8. Articolul 21 alineatul (1) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ(10) prevede că „[î]mpotriva soluțiilor definitive și irevocabile pronunțate de instanțele de contencios administrativ se pot exercita căile de atac prevăzute de Codul de procedură civilă”.

9. Articolul 21 alineatul (2) din Legea nr. 554/2004(11) prevede că „[c]onstituie motiv de revizuire, care se adaugă la cele prevăzute de Codul de procedură civilă, pronunțarea hotărârilor rămase definitive și irevocabile prin încălcarea principiului priorității dreptului comunitar, reglementat de art[icolul] 148 alin[eatul] (2) coroborat cu art[icolul] 20 alin[eatul] (2) din Constituția României, republicată”.

10. Potrivit articolului 175 alineatul (1) din Codul de procedură fiscală român(12), împotriva titlului de creanţă, precum şi împotriva altor acte administrative fiscale se poate formula contestaţie. Întrucât contestaţia este o cale

administrativă de atac, ea nu înlătură dreptul la acţiune al celui lezat în drepturile sale printr-un act administrativ fiscal sau prin lipsa acestuia, în condiţiile legii. O decizie emisă în soluţionarea unei contestaţii poate fi atacată potrivit articolului 188 alineatul (2) din Codul de procedură fiscală la instanţa judecătorească de contencios administrativ competentă.

11. Ordonanța de urgență a Guvernului (denumită în continuare „OUG”) nr. 50/2008 a introdus o taxă (numită „taxă pe poluare”) pentru autovehiculele din categoriile M1-M3 și N1-N3(13).

III – **Situația de fapt, procedura principală, întrebarea preliminară și procedura în fața Curții**

12. La 3 mai 2007, domnul Târșia, revizuentul din procedura principală, a cumpărat o mașină care anterior fusese înmatriculată în Franța. După cum s-a menționat mai sus, înmatricularea în România a fost condiționată la momentul respectiv de prezentarea dovezii plății unei taxe speciale pentru autovehicule. Autovehicul a fost înmatriculat la 6 iunie 2007, după ce revizuentul a plătit, la 5 iunie 2007, suma de 6 899,51 lei, cu titlu de taxă specială pentru autovehicule.

13. Revizuentul a solicitat restituirea taxei în fața unei instanțe civile cu motivarea că taxa percepută era neconformă cu articolul 90 CE [în prezent articolul 110 TFUE] în măsura în care instituia o măsură fiscală discriminatorie de impozitare internă asupra produselor din alte state membre, care depășea cu mult taxele impuse asupra produselor interne similare. Prin sentința civilă nr. 6553/2007 din 13 decembrie 2007, Judecătoria Sibiu a admis acțiunea și a obligat statul român la rambursarea taxei.

14. Statul român a formulat însă recurs împotriva acestei hotărâri, recurs care a fost admis prin decizia civilă

nr. 401/2008 a Tribunalului Sibiu, prin care statul român a fost obligat să restituie numai o parte din taxa plătită, și anume diferența dintre suma plătită la 5 iunie 2007 cu titlu de taxă specială pentru autovehicule și cuantumul rezultat din aplicarea OUG nr. 50/2008, reprezentând taxa pe poluare pentru autovehicule(14).

15. La 29 septembrie 2011, domnul Târșia a formulat o cerere de revizuire a deciziei civile nr. 401/2008 în fața Tribunalului Sibiu, întemeiată pe dispozițiile articolului 21 alineatul (2) din Legea nr. 554/2004 și pe Hotărârea Curții din 7 aprilie 2011 pronunțată în cauza Tatu sus-menționată (C-402/09, EU:C:2011:219, în care Curtea a statuat că articolul 110 TFUE face ca o taxă precum taxa pe poluare pentru autovehicule introdusă prin OUG nr. 50/2008 să fie incompatibilă cu dreptul Uniunii. Domnul Târșia a susținut că avea dreptul la recuperarea tuturor taxelor plătite în temeiul supremației dreptului Uniunii și al celor reținute de Curte în Hotărârea Tatu.

16. Potrivit deciziei de trimitere, nu este posibilă, în stadiul actual al procedurii, contestarea deciziei civile nr. 401/2008 în fața instanțelor ordinare. În procedura civilă nu există un remediu procedural similar cu cel prevăzut la articolul 21 alineatul (2) din Legea nr. 554/2004, în privința hotărârilor definitive care încalcă supremația dreptului Uniunii. Tribunalul Sibiu a considerat, astfel, că este obligat să adreseze Curții următoarea întrebare, în temeiul articolului 267 TFUE:

„Articolele 17, 20, 21 și 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, articolul 6 din Tratatul [privind] Uniun[ea] Europe[ană], articolul 110 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, principiul securității juridice tras din dreptul [Uniunii] și jurisprudența [Curții] pot fi interpretate ca opunându-se unei reglementări precum articolul 21 alineatul (2) din Legea nr. 554/2004, care prev[ede] posibilitatea revizuirii hotărârilor judecătorești

interne pronunțate exclusiv în materia contenciosului administrativ în ipoteza încălcării principiului priorității dreptului [Uniunii] și nu permit[e] posibilitatea revizuirii hotărârilor judecătorești interne pronunțate în alte materii decât contenciosul administrativ (civile, penale) în ipoteza încălcării aceluiași principiu al priorității dreptului [Uniunii] prin aceste din urmă hotărâri?”

17. Au depus observații scrise domnul Târșia, guvernele român și polonez, precum și Comisia. Cu excepția Poloniei, toate aceste părți au participat la ședința care a avut loc la 27 ianuarie 2015.

IV – **Admisibilitatea**

18. În opinia noastră, întrebarea preliminară este inadmisibilă în măsura în care se solicită clarificări cu privire la aspectul dacă excluderea de la revizuire a hotărârilor judecătorești naționale pronunțate în proceduri penale cu încălcarea supremației dreptului Uniunii este incompatibilă cu dreptul Uniunii(15).

19. Astfel cum s-a arătat în observațiile scrise ale Poloniei, această parte a întrebării este pur ipotetică, întrucât aplicarea autorității de lucru judecat a hotărârilor penale nu are nicio legătură cu obiectul cauzei principale. Potrivit unei jurisprudențe constante, Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională atunci când este evident că interpretarea dreptului Uniunii solicitată nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal și atunci când problema este de natură ipotetică(16). Întrucât cauza principală nu privește o hotărâre pronunțată într-o procedură penală, întrebarea preliminară este inadmisibilă în măsura în care se solicită clarificarea compatibilității dreptului procesual penal român cu dreptul Uniunii.

V – **Analiză**

A – *Cu privire la jurisprudența Curții referitoare la autoritatea de lucru judecat*

20. Dreptul Uniunii nu impune unei instanțe naționale să lase neaplicate normele interne de procedură care conferă autoritate de lucru judecat unei decizii, chiar dacă o astfel neaplicare i-ar permite instanței naționale să remedieze o încălcare a dreptului Uniunii prin decizia în discuție(17). Astfel, din perspectiva dreptului Uniunii, reclamanții nu se pot întemeia pe o hotărâre a Curții pronunțată după expirarea termenului de prescripție prevăzut de statul membru pentru a îndrepta o eroare care putea fi contestată într-un termen adecvat. Potrivit dreptului Uniunii, autoritatea de lucru judecat protejează eroarea(18).

21. Situația se schimbă însă dacă o normă din *dreptul statului membru* prevede o excepție de la principiul autorității de lucru judecat. Dacă aceasta este situația, excepția trebuie să fie aplicabilă deciziilor care privesc dreptul Uniunii și care sunt similare acțiunilor de natură strict națională cărora li se aplică. În continuare, excepția de la autoritatea de lucru judecat prevăzută de statul membru nu trebuie formulată într-un mod care să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii(19).

22. În acest sens, Curtea a statuat, de exemplu, că excepțiile de la autoritatea de lucru judecat în vigoare potrivit legislației statului membru pot fi supuse unor termene rezonabile de formulare a acțiunilor în vederea garantării securității juridice. Cu toate acestea, asemenea termene nu trebuie să fie de natură să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite prin ordinea juridică a Uniunii(20).

23. În schimb, în cazul în care un litigiu nu privea o excepție națională de la autoritatea de lucru judecat pe care se întemeiază un reclamant pentru a-și exercita drepturile

conferite de ordinea juridică a Uniunii, precum în situația din procedura principală, ci mai degrabă o cerere prin care se solicita o interpretare largă a normelor statului membru privind autoritatea de lucru judecat pentru a proteja hotărârile *naționale* care pot fi neconforme cu dreptul Uniunii, se poate afirma că Curtea s-a pronunțat în favoarea supremației dreptului Uniunii față de autoritatea de lucru judecat(21).

24. Înainte de a continua, dorim să atragem atenția asupra a două hotărâri de principiu, și anume Hotărârea Kühne & Heitz (C-453/00, EU:C:2004:17) și Hotărârea Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513). Hotărârea Kühne & Heitz privea condițiile în care o autoritate administrativă a fost obligată să își revizuiască una dintre deciziile sale definitive care era în conflict cu o hotărâre ulterioară a Curții. Cauza Kühne & Heitz era, prin urmare, legată de un nivel decizional inferior celui în discuție în procedura principală și privea, mai precis, problema dacă o autoritate fiscală olandeză trebuia să își revizuiască o decizie administrativă definitivă ca urmare a unei hotărâri ulterioare a Curții. Mai mult, ea poate fi distinsă de cauza de față pe baza unor argumente similare celor invocate de Curte în Hotărârea Kapferer(22).

25. Hotărârea Köbler privea obligația statelor membre de a repara prejudiciile cauzate de instanța supremă din ierarhia judiciară națională, cea austriacă în cazul respectiv, ca urmare a faptului că hotărârea în cauză era incompatibilă cu dreptul Uniunii. În consecință, Hotărârea Köbler se referea numai la o situație care poate apărea *ulterior* cauzei principale, cum ar fi o eventuală acțiune în despăgubire împotriva statului român formulată de revizuent în cazul în care recuperarea taxei pe poluare s-ar dovedi imposibilă(23).

26. După cum se poate vedea din analiza care precedă, nu există o hotărâre anterioară a Curții care să abordeze o situație identică celei cu care se confruntă domnul Târșia. Dacă problemele juridice ridicate în procedura principală

trebuie rezolvate în contextul jurisprudenței constante a Curții referitoare la autoritatea de lucru judecat, ele trebuie în primul rând apreciate prin trimitere la principiile dreptului Uniunii privind dreptul la o cale de atac jurisdicțională efectivă. Asupra acestor aspecte ne vom îndrepta acum atenția.

B – *Analiza compatibilității normelor naționale contestate cu dreptul Uniunii*

1. Legea de procedură română asigură protecția jurisdicțională efectivă a drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii în discuție?

27. Reamintim că în cauza de față dreptul românesc oferă o cale specială pentru anularea hotărârilor definitive care, pe baza jurisprudenței ulterioare a Curții, se dovedesc a fi neconforme cu dreptul Uniunii. Această cale este însă limitată la hotărârile pronunțate în materia contenciosului administrativ. Ea nu poate fi folosită pentru a se reveni asupra hotărârilor pronunțate în materie civilă. Iar aceasta deși dreptul românesc prevede de asemenea că hotărârile civile cu privire la care se constată ulterior că încalcă dreptul constituțional român în urma unei hotărâri (ulterioare) a Curții Constituționale din România pot de asemenea să fie anulate.

28. De la bun început, este important să se țină seama de limitele externe ale obligației de cooperare loială, prevăzută la articolul 4 alineatul (3) TUE, ce revine statelor membre, inclusiv instanțelor lor. Aceasta le impune să „adopt[e] orice măsură generală sau specială pentru asigurarea îndeplinirii obligațiilor care decurg din tratate” și să „se abțin[ă] de la orice măsură care ar putea pune în pericol realizarea obiectivelor Uniunii”. Obligația menționată trebuie interpretată în coroborare cu al doilea paragraf al alineatului (1) al articolului 19 TUE. Acesta prevede că „[s]tatele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a

asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii”.

29. Curtea a statuat că, „[î]n ceea ce privește căile de atac pe care trebuie să le prevadă statele membre […] nici Tratatul FUE, nici articolul 19 TUE nu au intenționat să creeze în fața instanțelor naționale alte căi procesuale pentru apărarea dreptului Uniunii Europene decât cele care sunt stabilite în dreptul național”(24). Curtea a adăugat că „[s]ituația ar fi diferită numai dacă ar rezulta din *structura* ordinii juridice naționale respective că nu există nicio cale de atac care să permită, fie și numai pe cale incidentală, asigurarea respectării drepturilor pe care justițiabilii le au în temeiul dreptului Uniunii Europene sau dacă singura cale prin care justițiabilii ar avea acces la o instanță ar fi să fie obligați să încalce legea”(25). (sublinierea noastră).

30. Dreptul la o cale de atac efectivă este garantat și de articolul 47 primul paragraf din cartă pentru orice persoană ale cărei drepturi garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate. Este dincolo de îndoială faptul că autoritățile române puneau în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din Carta UE, atunci când recuperarea părții din taxa specială pentru autovehicule care corespundea taxei pe poluare a fost refuzată, cu încălcarea articolului 110 TFUE. Legătura necesară de obiect dintre măsurile în litigiu ale statului membru și normele substanțiale ale Uniunii(26) există în mod necesar atunci când un stat membru percepe o taxă cu încălcarea dreptului primar și chiar a dreptului derivat al Uniunii. Și jurisprudența Curții confirmă că, atunci când un particular caută un remediu judiciar pentru corectarea unei încălcări a dreptului Uniunii referitoare la punerea în aplicare de către statul membru a acestui drept, instanțele din statul membru sunt ținute de toate cerințele prevăzute la articolul 47 din cartă(27).

31. Amintim că, în lipsa unei reglementări a Uniunii în

materie de restituire a unor impozite naționale percepute fără să fi fost datorate, revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru, în temeiul principiului autonomiei procedurale a acestora, atribuția de a desemna instanțele competente și de a stabili modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor în justiție destinate să asigure protecția drepturilor conferite contribuabililor de dreptul Uniunii. Statele membre au însă responsabilitatea de a asigura, în fiecare caz, o protecție efectivă a acestor drepturi. Modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor conferite contribuabililor de dreptul Uniunii nu trebuie să fie concepute într-un asemenea mod încât să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii(28).

32. În această privință, reglementarea română, mai precis Codul de procedură fiscală, prevede accesul la tribunalele administrativ-fiscale sau, după caz, la secţiile de contencios administrativ şi fiscal ale curţilor de apel(29) în situațiile în care deciziile autorităților fiscale sunt atacate, inclusiv în cazul în care se solicită restituirea impozitelor percepute în mod nelegal(30). Aceste căi de atac par a se aplica și în situațiile în care deciziile de impunere sunt atacate cu referire la drepturile conferite de dreptul Uniunii. Astfel, reglementarea română asigură *prima facie* o protecție jurisdicțională efectivă în privința acestor drepturi.

33. În plus, articolul 21 alineatul (2) din Legea nr. 544/2004 a contenciosului administrativ permite revizuirea deciziilor definitive ale organelor de contencios administrativ în cazul în care acestea se dovedesc a fi incompatibile cu dreptul Uniunii ca urmare a unei hotărâri ulterioare a Curții. În lumina jurisprudenței Curții descrise anterior, referitoare la aspecte specifice ale autorității de lucru judecat, această dispoziție oferă mai mult decât impune dreptul Uniunii(31).

2. Probleme de drept al Uniunii rezultate din lipsa de claritate a legii de procedură române aplicabile

34. Totuși, după am remarcat deja, *toate* normele de procedură naționale relevante pentru punerea în aplicare a dreptului Uniunii, inclusiv excepțiile de la autoritatea de lucru judecat, trebuie să fie conforme cu dreptul la o cale de atac efectivă și cu principiile efectivității și echivalenței. Dificultatea apare, în cazul de față, în legătură cu lipsa de claritate care pare să fi fost inerentă legii române de procedură la momentul material la care a fost inițiată de către domnul Târșia procedura de recuperare a taxei speciale pentru vehicule plătite în iunie 2007 în fața unei instanțe civile(32).

35. În opinia noastră, se poate susține că lipsa de claritate a legii de procedură române era neconformă cu articolul 47 din cartă și cu cerințele dreptului Uniunii referitoare la securitatea juridică și putea face punerea în aplicare a recuperării taxei pe poluare, care era incompatibilă cu dreptul Uniunii, practic imposibilă sau excesiv de dificilă.

36. Trebuie amintit că decizia judiciară care constituie un obstacol la restituirea taxei pe poluare și care a fost pronunțată anterior Hotărârii Curții în cauza Tatu (C-402/09, EU:C:2011:219), a fost dată de o instanță de recurs civilă (Tribunalul Sibiu), în cadrul unui proces civil, ca urmare a unui recurs formulat de statul român împotriva hotărârii pronunțate în primă instanță de Judecătoria Sibiu. Cauza principală se desfășoară de asemenea în fața aceleiași instanțe de recurs, respectiv Tribunalul Sibiu.

37. Comisia punctează în observațiile sale scrise că astfel de acțiuni au fost formulate în România atât în fața instanțelor de contencios administrativ, cât și în fața instanțelor civile. Din această perspectivă, este surprinzător că, în ședință, guvernul român a susținut că *instanțele civile*

sunt necompetente absolut să soluționeze asemenea cauze și că orice instanță civilă română astfel sesizată poate sau chiar este obligată să ridice din oficiu problema necompetenței sale.

38. Astfel, a existat în mod clar o doză de confuzie cu privire la procedura judiciară corectă aplicabilă în cazul recuperării taxei în discuție în cazul de față(33). Oricare ar fi în prezent procedura, rămâne faptul că hotărârea civilă (română) definitivă (decizia nr. 401/2008 a Tribunalului Sibiu) prin care s-a refuzat recuperarea părții din taxa specială pentru autovehicule care corespunde taxei pe poluare are autoritate de lucru judecat. Aceasta este originea problemei juridice în discuție.

39. Pot, prin urmare, să existe dubii cu privire la identificarea instanțelor române care sunt (sau erau) competente să soluționeze cererile de recuperare a taxei pe poluare percepute în mod nelegal la momentul de referință. Concluzionăm că dreptul român a fost neclar în această privință. Aici se află problema, în special din perspectiva articolului 47 din cartă.

3. Articolul 47 din cartă și dreptul la o cale de atac efectivă

40. Articolul 47 primul paragraf din cartă prevede că orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești, în conformitate cu condițiile stabilite de acest articol(34). Potrivit explicațiilor care însoțesc articolul 47, primul paragraf al acestuia, care sintetizează dreptul la o cale de atac eficientă, se întemeiază pe protecția acordată potrivit articolului 13 din Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO), însă este mai extinsă decât aceasta(35). Observăm în continuare că, în temeiul articolului 52 alineatul (3) din cartă, în măsura în care drepturile conținute în aceasta

corespund unor drepturi garantate prin CEDO, înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca cele prevăzute de CEDO, însă Uniunea nu este împiedicată să confere o protecție mai largă.

41. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la articolul 6 paragraful 1 din CEDO, sistemul de control judiciar trebuie să fie „suficient de coerent și de clar” astfel încât să permită un „acces concret și efectiv” la o instanță(36). Dacă normele sunt de o „asemenea complexitate” încât generează „insecuritate juridică”, are loc o încălcare a articolului 6 paragraful 1(37). Curtea Drepturilor Omului a statuat de asemenea că este necesar ca căile de atac judiciare să prezinte „garanții suficiente pentru a evita o înțelegere greșită a modalităților de exercitare a căilor de atac disponibile”(38). În continuare, o construcție nerezonabilă a unei cerințe procedurale poate conduce la o încălcare a dreptului de acces la o instanță(39). Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reafirmat recent că „autoritățile trebuie să respecte și să aplice reglementarea internă într-o manieră previzibilă și coerentă” și că „elementele prevăzute trebuie să fie suficient de dezvoltate și de transparente în practică astfel încât să genereze securitate juridică și procedurală”(40). Normele de procedură trebuie să servească obiectivul privind securitatea juridică și buna administrare a justiției. Ele nu trebuie să „formeze un fel de barieră care să împiedice justițiabilul să obțină soluționarea cauzei sale pe fond de către instanța competentă”(41).

42. În plus, amintim că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, „securitatea juridică constituie un principiu general al dreptului Uniunii Europene care impune în special ca o reglementare care produce consecințe defavorabile față de particulari să fie clară și precisă, *iar aplicarea acesteia să fie previzibilă pentru justițiabili*” (sublinierea noastră)(42).

43. În opinia noastră și în lumina celor de mai sus,

lipsa de claritate în privința procedurii judiciare corecte aplicabile în cazul recuperării taxelor percepute cu încălcarea dreptului Uniunii generează o încălcare a articolului 47 din cartă, atât cu privire la dreptul la o cale de atac efectivă, cât și în ceea ce privește accesul la justiție. Aceasta cu atât mai mult în cazul în care o *decizie pronunțată de o instanță civilă necompetentă absolut ar putea avea autoritate de lucru judecat* în sensul că ar împiedica formularea unei acțiuni viitoare în recuperare în fața instanței competente, fie ea o instanță civilă sau una de contencios administrativ. În opinia noastră, în cazul de față, revine instanței naționale de trimitere sarcina de a evalua legea română de procedură în ansamblul ei în termeni de protecție jurisdicțională efectivă cu privire la recuperarea taxelor pe poluare pentru autovehicule plătite în mod nedatorat(43).

4. Legea română de procedură aplicabilă face recuperarea taxei pe poluare practic imposibilă sau excesiv de dificilă?

44. Curtea s-a pronunțat în mod constant în sensul că „fiecare caz în care se ridică problema dacă o dispoziție procedurală națională face imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea de către justițiabili a drepturilor care le sunt conferite de ordinea juridică a Uniunii trebuie analizat ținând cont de locul pe care această dispoziție îl ocupă în ansamblul procedurii, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia în fața diverselor instanțe naționale. Din această perspectivă, trebuie să se ia în considerare principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național precum protecția dreptului la apărare, principiul securității juridice și buna desfășurare a procedurii”(44).

45. În speță trebuie subliniat în primul rând că instanța națională și toate părțile care au prezentat observații par să accepte că articolul 21 alineatul (2) din Legea nr. 554/2004 nu poate fi aplicat în procedura civilă. Ni se pare logic, cu

condiția ca legea română de procedură să facă o distincție clară între diferitele forme de proceduri judiciare. Într-un astfel de caz nu ar exista niciun motiv pentru interpretarea prevederilor care definesc domeniul de aplicare al Legii nr. 554/2004 într-un mod care să permită aplicarea sa de către instanțele civile în litigii care sunt *ratione materiae* de drept administrativ sau fiscal. Cu toate acestea, dacă ar exista o asemenea marjă de manevră, instanța de trimitere națională ar fi obligată să interpreteze prevederile naționale aplicabile într-un mod care să promoveze dobândirea conformității cu dreptul Uniunii(45).

46. Revine instanței naționale de trimitere sarcina de a evalua dacă normele române în discuție fac punerea în aplicare a recuperării taxei pe poluare percepute contrar dreptului Uniunii practic imposibilă sau excesiv de dificilă. Este suficient să se observe însă că confuzia cu privire la aspectul dacă trebuia să se recurgă la o cale de atac civilă sau la una administrativă pentru recuperarea taxei pe poluare pare să aibă un astfel de efect.

5. Principiile echivalenței și egalității în fața legii

47. Domnul Târșia susține că excluderea aplicării în procedura civilă a excepției de la autoritatea de lucru judecat conținute în articolul 21 alineatul (2) din Legea nr. 554/2004 ar fi incompatibilă atât cu egalitatea în fața legii, astfel cum este reflectată în articolul 20 din cartă, cât și cu principiul echivalenței.

48. Respectarea principiului echivalenței presupune că norma națională în discuție se aplică fără distincție atât acțiunilor întemeiate pe *încălcarea dreptului Uniunii*, cât și celor întemeiate pe *nerespectarea dreptului intern* care au un obiect și o cauză asemănătoare(46).

49. În opinia noastră, aceasta înseamnă că dreptul Uniunii nu s-ar opune, în contextul principiului echivalenței,

dreptului român care prevede o excepție de la autoritatea de lucru judecat în procedurile de contencios administrativ referitoare la dreptul Uniunii, iar nu și în procedurile civile având același obiect. Principiul echivalenței impune un tratament egal între cereri comparabile întemeiate, pe de o parte, pe dreptul național și, pe de altă parte, pe dreptul Uniunii, iar nu o echivalență între diferite forme de procedură în temeiul dreptului național(47).

50. În orice caz, motivele rezonabile pentru a se devia de la principiul autorității de lucru judecat nu sunt identice în cazul hotărârilor civile, penale și administrative(48). Efectele acestor hotărâri sunt diferite și la fel sunt și preocupările de politică legislativă privind definirea excepțiilor (eventuale) de la autoritatea de lucru judecat. În cazul hotărârilor civile, securitatea și stabilitatea raporturilor juridice confirmate printr-o hotărâre rămasă definitivă sunt de cea mai mare importanță. În schimb, condițiile pentru revizuirea unei hotărâri penale în interesul unei persoane condamnate pe nedrept nu ar trebui să fie prea dure. În dreptul administrativ, interesul protejării drepturilor particularilor și principiul legalității pot justifica un standard mai flexibil în privința revizuirii hotărârilor definitive decât în cazul hotărârilor civile.

51. Astfel, sugestia domnului Târșia că limitarea excepției de la autoritatea de lucru judecat la procedurile de contencios administrativ privind dreptul Uniunii este incompatibilă cu egalitatea în fața legii este neîntemeiată. Amintim că inegalitatea de tratament în fața legii există numai dacă situațiile relevante sunt comparabile(49). Nu aceasta este situația în măsura în care este vorba despre motivele de anulare a hotărârilor definitive civile și a hotărârilor definitive de contencios administrativ. În situațiile în care există o hotărâre ulterioară a Curții prin care o prevedere națională este declarată incompatibilă cu dreptul Uniunii, anularea unei decizii definitive de drept

administrativ în detrimentul unei autorități a unui stat membru poate fi justificată, însă anularea unei hotărâri civile definitive, care creează un raport de drept privat între doi particulari, poate fi inadecvată din considerente de securitate juridică. În consecință, o soluție legislativă de acest tip aplicată în România, care deschide această posibilitate în materia contenciosului administrativ, dar o exclude în procedura civilă, nu este, prin ea însăși, contrară principiului egalității în fața legii.

52. Cu toate acestea, egalitatea în fața legii este o normă juridică diferită de principiul echivalenței. Astfel cum s-a subliniat în observațiile scrise ale Comisiei, din moment ce dreptul român prevede și o excepție de la autoritatea de lucru judecat în lumina jurisprudenței ulterioare a Curții Constituționale referitoare la corectitudinea hotărârilor judecătorești anterioare (și care privește toate instanțele interne)(50), principiul echivalenței poate impune ca aceeași excepție să se aplice în cazul hotărârilor Curții referitoare la dreptul Uniunii(51).

53. Chiar dacă admitem că aceasta poate conduce discuția în afara sferei trimiterii preliminare(52), în opinia noastră, principiul echivalenței nu este respectat dacă o decizie ulterioară a Curții Constituționale naționale poate conduce la revizuirea unei hotărâri civile definitive anterioare și astfel permite recuperarea taxei percepute în mod nelegal, în timp ce o hotărâre a Curții nu poate avea un astfel de efect. Într-o asemenea situație, drepturile întemeiate pe constituția națională s-ar bucura de mai multă protecție decât drepturile conferite de dreptul Uniunii și astfel acestea din urmă nu ar beneficia de o protecție echivalentă celei de care se bucură prima categorie de drepturi, întemeiate pe dreptul național. O asimetrie similară există, în temeiul articolului 322 alineatul (9) din Codul de procedură civilă român, în privința efectelor hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului în comparație cu cele ale hotărârilor Curții.

VI – **Concluzie**

54. În lumina analizei care precedă, propunem următorul răspuns la întrebarea preliminară adresată de Tribunalul Sibiu:

„Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și principiul efectivității consacrat în jurisprudența Curții de Justiție nu se opun unei reglementări naționale care permite revizuirea hotărârilor judecătorești naționale pronunțate în materia contenciosului administrativ în cazul unei încălcări a principiului supremației dreptului Uniunii Europene și care nu permite revizuirea în același temei a hotărârilor judecătorești naționale pronunțate în materie civilă. Aceasta concluzie este supusă condiției să existe o claritate suficientă în privința procedurii corecte pentru remedierea încălcării dreptului Uniunii Europene în discuție și ca o hotărâre definitivă a unei instanțe prin care aceasta se declară din oficiu necompetentă să nu poată împiedica solicitarea reparației în fața unei instanțe competente.

Principiul echivalenței se opune unei reglementări naționale care permite revizuirea hotărârilor judecătorești naționale pronunțate în procedura civilă ca urmare a unei hotărâri ulterioare a Curții Constituționale naționale sau a Curții Europene a Drepturilor Omului, însă nu o permite în cazul unei hotărâri ulterioare a Curții de Justiție a Uniunii Europene.”

---

1 – Limba originală: engleza.

---

2 – Hotărârea Tatu (C-402/09, EU:C:2011:219).

---

3 – Hotărârea Manea (C-76/14, EU:C:2015:216, punctele 46 și

50). A se vedea de asemenea Hotărârea Nicula (C-331/13, EU:C:2014:2285, punctele 27 și 28 și jurisprudența citată).

---

4 – Curtea a mai confirmat că autoritatea de lucru judecat se aplică propriilor hotărâri. A se vedea de exemplu Hotărârile Comisia/Luxemburg (C-526/08, EU:C:2010:379, punctele 26 și 27) și ThyssenKrupp Nirosta/Comisia (C-352/09 P, EU:C:2011:191, punctul 123).

---

5 – A se vedea în special Hotărârile Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067), Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506), Kempter (C-2/06, EU:C:2008:78), Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434), i-21 Germany și Arcor (C-392/04 și C-422/04, EU:C:2006:586), Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178) și Kühne & Heitz (C-453/00, EU:C:2004:17). Cu privire la autoritatea de lucru judecat în procedurile arbitrale, a se vedea Hotărârile Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269) și Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615). A se vedea de asemenea analiza despre pertinența autorității de lucru judecat în dezvoltarea normelor privind despăgubirile pentru încălcarea dreptului Uniunii de către autoritățile judiciare ale statului membru, realizată în Hotărârea Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513).

---

6 – De exemplu Hotărârile Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, punctul 22 și jurisprudența citată) și Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067, punctul 62).

---

7 – A se vedea cel mai recent Hotărârea Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067).

8 – Constituția din 21 noiembrie 1991, modificată și completată prin Legea nr. 429/2003, republicată in Monitorul Oficial al României nr. 767 din 31 octombrie 2003.

9 – Codul de procedură civilă promulgat prin Decretul din 9 septembrie 1869, republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 45 din 24 februarie 1948, cu modificările și completările ulterioare, în vigoare până la 15 februarie 2013.

10 – Legea contenciosului administrativ nr. 554 din 2 decembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1154 din 7 decembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare.

11 – Introdus prin articolul I punctul 30 din Legea nr. 262/2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 30 iulie 2007, și abrogat prin Legea nr. 299/2011, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 916 din 22 decembrie 2011. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 1039/2012, această din urmă lege a fost declarată neconstituțională.

12 – Adoptat prin Ordonanța Guvernului nr. 92 din 24 decembrie 2003. El a fost republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 513 din 31 iulie 2007, fiind modificat și ulterior completat.

13 – Articolul 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului

nr. 50/2008 din 21 aprilie 2008 pentru instituirea taxei pe poluare pentru autovehicule (Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 327 din 25 aprilie 2008, denumită în continuare „OUG nr. 50/2008”), care a intrat în vigoare la 1 iulie 2008, instituie o taxă pe poluare pentru autovehiculele din categoriile M1-M3 și N1-N3. Categoria „M” cuprinde „autovehicule cu cel puțin patru roți, proiectate și construite pentru transportul pasagerilor”. Categoria „N” cuprinde „autovehicule cu cel puțin patru roți, proiectate și construite pentru transportul mărfurilor”. A se vedea de asemenea anexa II la Directiva 2007/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 septembrie 2007 de stabilire a unui cadru pentru omologarea autovehiculelor și remorcilor acestora, precum și a sistemelor, componentelor și unităților tehnice separate destinate vehiculelor respective (Directivă-cadru) (JO L 263, p. 1).

---

14 – Potrivit unui fragment din observațiile scrise ale României, care nu au fost contestate de domnul Târșia, la 13 iunie 2008, acesta din urmă a formulat o contestație în anulare împotriva deciziei nr. 401/2008, dar aceasta a fost retrasă la 24 septembrie 2008.

---

15 – Instanța națională se referă de asemenea la articolul 17 (privind dreptul de proprietate) și la articolul 21 (privind nediscriminarea) din cartă. Aceste prevederi au o legătură îndepărtată cu aspectele în discuție, în sensul că o creanță fiscală legată de recuperarea unei taxe percepute în mod necuvenit pare să constituie un drept de proprietate în dreptul român în temeiul articolului 21 alineatele (1) și (4) din Codul de procedură fiscală, iar nelegalitatea taxei pe poluare are legătură cu discriminarea autoturismelor rulate importate. Cu toate acestea, prevederile menționate nu ajută prea mult analiza din prezenta cauză și nu intenționăm să mai

discutăm despre ele în continuare.

---

16 – Hotărârea Érsekcsanádi Mezőgazdasági (C-56/13, EU:C:2014:352, punctul 36 și jurisprudența citată).

---

17 – Hotărârea Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, punctul 21). Această regulă este strâns legată de obligația reclamanților care solicită aplicarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii să respecte termenele rezonabile de introducere a acțiunilor stabilite de dreptul statului membru. Cu alte cuvinte, eventuala constatare de către Curte a încălcării dreptului Uniunii nu are, în principiu, incidență asupra momentului de la care începe să curgă termenul de prescripție. Această obligație poate fi atenuată numai atunci când partea aflată în culpă a descurajat formularea acțiunii de către reclamant în termen util. A se vedea Hotărârea Iaia și alții (C-452/09, EU:C:2011:323, punctele 17, 18, 21 și 22 și jurisprudența citată).

---

18 – A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Geelhoed prezentate în cauza Lucchini (C-119/05, EU:C:2006:576, punctul 46).

---

19 – Hotărârile Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, punctul 22 și jurisprudența citată) și Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067, punctul 62).

---

20 – Hotărârea Kempter (C-2/06, EU:C:2008:78, punctele 58 și 59). A se vedea de asemenea Hotărârile Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269) și Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08,

EU:C:2009:615).

---

21 – A se vedea Hotărârile Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067), Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506) și Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434). De exemplu, în Hotărârea Lucchini, Curtea a statuat la punctul 62 că „aprecierea asupra compatibilității unor măsuri de ajutor sau a unei scheme de ajutor cu piața comună intră în competența exclusivă a Comisiei, care acționează sub controlul instanței comunitare. Această regulă se impune în ordinea juridică internă ca efect al principiului supremației dreptului comunitar”. Curtea a menționat la punctul 61 din Hotărârea Impresa Pizzarotti că cauza Lucchini privea „o situație cu totul specială în care erau în discuție principii care reglementează repartizarea competențelor între statele membre și Uniune în materia ajutoarelor de stat”.

---

22 – Curtea a remarcat în Hotărârea Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, punctul 23) că, „[c]hiar presupunând că principiile stabilite în [Hotărârea Kühne & Heitz] ar putea fi transpuse într-un context care, la fel ca cel din cauza principală, se referă la o decizie definitivă, trebuie amintit că hotărârea menționată supune obligația organului vizat de a revizui o decizie definitivă care ar părea să fi fost adoptată cu încălcarea dreptului comunitar, potrivit articolului 10 CE, condiției ca, printre altele, organul respectiv să dispună, în temeiul dreptului național, de competența de a reveni asupra acestei decizii (a se vedea punctele 26 și 28 din hotărârea menționată). Or, în speță, este suficient să se arate că din cererea de decizie preliminară rezultă că respectiva condiție nu este îndeplinită”.

---

23 – Este util să menționăm aici două exemple din

jurisprudența finlandeză. Curtea Administrativă Supremă a decis în anul 2013 că acțiunile în recuperarea TVA-ului perceput pentru taxa pentru autoturisme, contrară interpretării adoptate de Curte în Hotărârea Comisia/Finlanda (C-10/08, EU:C:2009:171), nu pot fi formulate după expirarea termenului de cinci ani aplicabil în materie fiscală în general (a se vedea KHO 2013:199). Dimpotrivă, Curtea Supremă a considerat că o asemenea impozitare atrage răspunderea statului pentru prejudicii potrivit liniei jurisprudențiale trasate prin Hotărârea Francovich (a se vedea KKO 2013:58).

---

24 – Hotărârea Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul (C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctul 103), în care se citează Hotărârea Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163, punctul 40).

---

25 – Hotărârea Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul (C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctul 104).

---

26 – Hotărârea Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 24).

---

27 – Hotărârea DEB (C-279/09, EU:C:2010:811).

---

28 – Hotărârea Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation (C-362/12, EU:C:2013:834, punctele 31 și 32).

---

29 – Împărțirea competenței de judecată în primă instanță între tribunalele administrativ-fiscale și secţiile de

contencios administrativ şi fiscal ale curţilor de apel este prevăzută la articolul 10 din Legea nr. 544/2004 a contenciosului administrativ.

---

30 – Articolul 21 alineatul (4) și articolele 113, 175 și 188 din Codul de procedură fiscală.

---

31 – A se vedea punctul 20 de mai sus.

---

32 – În dosar nu este precizată data la care a fost inițiată procedura.

---

33 – În ședință, domul Târșia a susținut că această incertitudine a fost clarificată printr-o decizie a Înaltei Curți de Casație și Justiție din România, decizia nr. 24/2011, anterior inițierii celei de a doua proceduri în care se întemeiază pe excepția de la autoritatea de lucru judecat, însă ulterior acțiunii inițiale formulate pe baza plății taxei speciale pentru autovehicule.

---

34 – Articolul 47 din cartă adaugă o protecție specifică suplimentară, precum cerințele ca procesul să fie echitabil, public și desfășurat într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită prin lege, ca dreptul la apărare să fie respectat și ca asistența juridică să fie acordată.

---

35 – Explicațiile continuă arătând că al doilea paragraf al articolului 47, care sintetizează printre altele procesul

echitabil, corespunde articolului 6 paragraful 1 din CEDO.

---

36 – Hotărârea De Geouffre de la Pradelle împotriva Franței din 16 decembrie 1992, seria A, nr. 253-B, § 35.

---

37 – *Ibidem*, punctul 33. A se vedea de asemenea Hotărârea Maširević împotriva Serbiei din 11 februarie 2014, nr. 30671/08, § 48.

---

38 – Hotărârea Bellet împotriva Franței din 4 decembrie 1995, seria A, nr. 333-B, § 37.

---

39 – Hotărârea Běleš și alții împotriva Republicii Cehe, nr. 47273/99, § 50 și 51, CEDO 2002-IX. Hotărârea Omerović împotriva Croației (nr. 2) din 5 decembrie 2013, nr. 22980/09, § 39, în care Curtea a amintit că „o interpretare foarte strictă a unei norme de procedură” poate priva un reclamant de dreptul de acces la o instanță.

---

40 – Hotărârea Maširević împotriva Serbiei din 11 februarie 2014, nr. 30671/08, § 50 și jurisprudența citată. Această cauză privește interpretarea de către instanța supremă a unei norme de procedură care a condus la insecuritate juridică, chiar și pentru practicienii dreptului. A se vedea în special punctul 51.

---

41 – Hotărârea Omerović împotriva Croației (nr. 2) din 5 decembrie 2013, nr. 22980/09, § 39.

42 – Hotărârea Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia (C-550/07 P, EU:C:2010:512, punctul 100 și jurisprudența citată).

43 – Amintim totuși că la punctul 60 din Hotărârea DEB (C-279/09, EU:C:2010:811) Curtea a statuat că principiul protecției jurisdicționale efective poate face obiectul unor limitări rezonabile.

44 – Hotărârea Surgicare – Unidades de Saúde (C-662/13, EU:C:2015:89, punctul 28 și jurisprudența citată).

45 – De exemplu Hotărârea Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, punctul 54).

46 – Hotărârea Surgicare – Unidades de Saúde (C-662/13, EU:C:2015:89, punctul 30).

47 – Hotărârea ÖBB Personenverkehr (C-417/13, EU:C:2015:38, punctul 74).

48 – Potrivit surselor disponibile, se pare că cele mai multe sisteme juridice din cadrul Uniunii nu prevăd motive identice pentru excepțiile de la autoritatea de lucru judecat în procedurile civile, penale și administrative.

49 – Amintim că principiul egalității de tratament, a cărui natură fundamentală este afirmată la articolul 20 din cartă, impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv. A se vedea Hotărârea Chatzi (C-149/10, EU:C:2010:534, punctele 63 și 64 și jurisprudența citată).

50 – Amintim că această concluzie decurge din articolul 322 alineatul (10) din Codul de procedură civilă, care, în temeiul articolului 21 alineatul (1) din Legea nr. 554/2004, se aplică și în materia contenciosului administrativ.

51 – Comisia se referă aici la Hotărârea Weber’s Wine World și alții (C-147/01, EU:C:2003:533).

52 – Amintim că, potrivit unei jurisprudențe constante, în răspunsul la o întrebare preliminară, Curtea poate să ia în considerare toate normele relevante de drept al Uniunii, chiar dacă acestea nu au fost menționate de instanța națională de trimitere. A se vedea de exemplu Hotărârea Efir (C-19/12, EU:C:2013:148, punctul 27).

CJUE: Un contract de asigurare trebuie să expună în mod transparent, precis și inteligibil funcționarea mecanismului asigurării, astfel încât consumatorul să poată evalua consecințele economice care rezultă din aceasta în ceea ce îl privește

Faptul că un contract de asigurare este legat de unele contracte de împrumut încheiate concomitent poate juca un rol în examinarea respectării cerinței privind transparența clauzelor contractuale, întrucât se consideră că în acest caz consumatorul nu manifestă aceeași vigilență în privința întinderii riscurilor acoperite

Directiva privind clauzele abuzive1prevede că nu sunt obligatorii pentru consumator clauzele abuzive care figurează într-un contract încheiat cu un vânzător sau furnizor. Totuși, potrivit aceleiași directive, aprecierea caracterului abuziv al clauzelor nu privește nici definirea obiectului principal al contractului, nici caracterul adecvat al prețului sau remunerației, pe de o parte, față de serviciile sau de bunurile furnizate în schimbul acestora, pe de altă parte, în măsura în care aceste clauze sunt exprimate în mod clar și inteligibil.

În anul 1998, domnul Jean-Claude Van Hove a încheiat cu o unitate bancară două contracte de împrumut imobiliar pentru o sumă de aproximativ 68 000 de euro. La încheierea acestor contracte de împrumut, el a aderat la un „contract de asigurare grup” al CNP Assurances pentru a garanta, printre altele, o acoperire de 75 % din rate în caz de incapacitate totală de muncă (ITM). În urma unui accident de muncă, domnul Van Hove a ajuns în incapacitate permanentă parțială de muncă (IPP) de 72 % în sensul dreptului francez al asigurărilor sociale. Medicul mandatat de societatea de asigurări a concluzionat că starea de sănătate a domnului Van Hove, deși nu era compatibilă cu reluarea profesiei anterioare, făcea posibilă exercitarea unei activități profesionale adaptate pe fracțiune de normă. Prin urmare, compania a refuzat să continue să acopere ratele împrumutului în temeiul incapacității domnului Van Hove.

Domnul Van Hove a inițiat o acțiune în justiție pentru a obține recunoașterea caracterului abuziv al termenilor contractului în ceea ce privește definiția ITM și a condițiilor în care plata ratelor este suportată de asigurare. În opinia domnului Van Hove, clauza privind ITM creează un dezechilibru semnificativ în detrimentul consumatorului, cu atât mai mult cu cât definiția acesteia este redactată astfel încât nu poate fi înțeleasă de consumatorul profan. CNP Assurances consideră că respectiva clauză nu poate constitui o clauză abuzivă întrucât privește obiectul însuși al contractului. Pe de altă parte, definiția ITM ar fi clară și precisă, chiar dacă criteriile luate în considerare pentru stabilirea ratei de incapacitate funcțională sunt diferite de cele reținute de asigurările sociale. În aceste condiții, instanța franceză sesizată cu litigiul (Tribunalul de Mare Instanță din Nîmes) solicită Curții de Justiție să stabilească dacă este posibilă aprecierea caracterului eventual abuziv al clauzei în discuție.

În hotărârea pronunțată astăzi, Curtea precizează, amintind al

nouăsprezecelea considerent al directivei, că, în contractele de asigurare, clauzele care definesc sau delimitează în mod clar riscul asigurat și răspunderea asigurătorului nu se supun unei aprecieri a caracterului abuziv deoarece aceste restricții sunt luate în considerare la calcularea primei plătite de către consumator. Nu este exclus ca, astfel, clauza în litigiu să privească **obiectul însuși al contractului**, în măsura în care aceasta pare **să delimiteze riscul asigurat și răspunderea asigurătorului, stabilind totodată prestația esențială a contractului de asigurare**. Curtea lasă instanței naționale sarcina să verifice acest aspect indicându-i în același timp că este de competența sa să determine dacă, având în vedere natura, economia generală și ansamblul prevederilor contractului, precum și contextul său juridic și factual, clauza în discuție stabilește un element esențial al ansamblului contractual în care se înscrie.

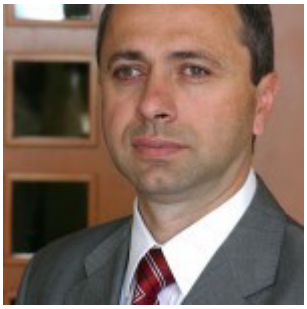
În ceea ce privește problema dacă respectiva clauză în litigiu este redactată în mod clar și inteligibil, Curtea amintește că cerința privind transparența clauzelor contractuale, consacrată de directivă, nu poate fi redusă numai la caracterul inteligibil pe plan formal și gramatical, ci această cerință trebuie înțeleasă în mod extensiv. În speță, Curtea nu exclude ca domeniul de aplicare al clauzei care definește noțiunea de ITM să nu fi fost înțeleasă de consumator. Astfel, este posibil ca, **în lipsa unei explicații transparente privind funcționarea concretă a mecanismului asigurării referitor la acoperirea ratelor împrumutului în cadrul ansamblului contractual, domnul Van Hove să nu fi fost în măsură să evalueze, pe baza unor criterii precise și inteligibile, consecințele economice care rezultă din aceasta în ceea ce îl privește**. Incumbă instanței naționale sarcina să verifice și acest aspect.

Potrivit Curții, împrejurarea că acest contract de asigurare se situează într-un ansamblu contractual cu contractele de împrumut ar putea de asemenea să fie relevant în acest

context. Prin urmare, nu se poate cere **consumatorului să manifeste aceeași vigilență, în privința întinderii riscurilor acoperite de contractul de asigurare, ca în cazul în care ar fi încheiat în mod distinct contractul de asigurare și contractele de împrumut**.

În consecință, Curtea statuează că acele **clauze care privesc obiectul principal al unui contract de asigurare pot fi considerate ca fiind redactate în mod clar și inteligibil în cazul în care, pe de o parte, sunt inteligibile pentru consumator pe plan gramatical și, pe de altă parte, expun în mod transparent funcționarea concretă a mecanismului asigurării ținând seama de ansamblul contractual în care se înscriu, astfel încât consumatorul să fie în măsură să evalueze, pe baza unor criterii precise și inteligibile, consecințele economice care rezultă din aceasta în ceea ce îl privește.** În cazul în care nu aceasta este situația, instanța națională poate să aprecieze caracterul eventual abuziv al clauzei în discuție.

Ionuţ Simion va fi noul Country Managing Partner al PwC România

Începând cu 1 iulie 2015, Ionuţ Simion va prelua funcţia de Country Managing Partner al PwC România

deţinută timp de unsprezece ani de Vasile Iuga, care va continua în poziţia de Cluster Leader al PwC în Europa de Sud-Est.

„Mă bucură desemnarea lui Ionuţ Simion în această poziţie foarte importantă în domeniul consultanţei. Este o recunoaştere a succeselor sale şi a unei evoluţii profesionale de excepţie, pe care am sprijinit-o şi la care am avut plăcerea să contribui. Ionuţ, împreună cu Mihaela Mitroi (Liderul Departamentului de Consultanţă Fiscală şi Juridică), Kenneth Spiteri (Liderul Departamentului de Audit) şi Radu Stoicoviciu (Liderul Departamentului de Consultanţă pentru Afaceri şi Management), formează o echipă de conducere extrem de performantă. Sunt încrezător că, în această formulă, ei au toate atu-urile pentru a valorifica oportunităţile din piaţă şi pentru a duce firma la un nou nivel. Îi doresc mult succes în noua postură lui Ionuţ Simion!”, a declarat Vasile Iuga.

„Sunt deosebit de onorat, dar şi perfect conştient de marea responsabilitate care vine o dată cu funcţia de Country Managing Partner al PwC România. Aş vrea să le mulţumesc colegilor pentru încredere şi sprijin şi, în special lui Vasile Iuga, care în mandatul său a reuşit să construiască o echipă de consultanţi foarte puternică şi prestigioasă, şi a contribuit în mod fundamental la dezvoltarea acestei profesii în ţara noastră. Încep această nouă etapă într-un moment în care economia globală şi consultanţa se schimbă în mod fundamental şi cu viteza internetului. Principalul obiectiv pe care mi-l propun este legat de leadership în piaţă, pentru firmă, dar şi pentru clienţii noştri, atât din sectorul privat, cât şi din cel public. Vom continua să fim alături de clienţii noştri în dezvoltarea afacerilor lor şi în rezolvarea problemelor cu care se confruntă, contribuind în acelaşi timp la consolidarea unui climat de încredere în mediul de afaceri. Sunt bucuros să am alături de mine în acest demers o echipă de profesionişti care şi-au dovedit valoarea în numeroase proiecte importante.”, a declarat Ionuţ Simion.

Ionuţ Simion s-a alăturat PwC România în 2000 şi a devenit Partener în cadrul Departamentului de Consultanţă Fiscală şi Juridică al PwC România în anul 2007. De-a lungul timpului a acumulat o experienţă vastă în domeniul preţurilor de transfer, în structurarea fiscală internaţională, precum şi în proiecte de fuziuni şi achiziţii. Ionuţ a fondat şi a coordonat echipa specializată în analiza Preţurilor de Transfer a PwC România, acordând consultanţă unora dintre cele mai mari companii româneşti şi internaţionale. Ionuţ Simion a făcut o specializare în domeniul preţurilor de transfer timp de 6 luni la biroul PwC din New York. Începând cu anul 2012, a coordonat departamentul de taxe al PwC de la Chişnău, Republica Moldova.

Doctor în Economie, Ionuţ predă în prezent la Academia de Studii Economice din Bucureşti în cadrul unui program de masterat în fiscalitate. Este membru al Asociaţiei Internaţionale de Fiscalitate (IFA), membru asistent în cadrul Forumului mixt al Uniunii Europene privind preţurile de transfer şi al Camerei Consultanţilor Fiscali din România.

Ionuţ Simion a fost ales în mai multe rânduri membru în Board-ul Director al Camerei de Comerţ Americane din România (AmCham), iar în actualul mandat este Vice-Preşedinte. De-a lungul timpului, a fost implicat în proiecte importante cu administraţia centrală şi instituţii internaţionale, în scopul îmbunătăţirii mediului de afaceri din România, legislaţiei fiscale şi modernizării sistemului fiscal.

Este totodată un pasionat alergător, fiind susţinătorul echipei PwC run4fun, dar şi al echipei de fotbal a PwC România.

Vasile Iuga s-a alăturat PwC România la momentul înfiinţării firmei, în anul 1991. A devenit Partener în 1997 şi a fost Country Managing Partner al PwC România începând cu 2004, coordonând peste 650 de angajaţi în cinci birouri. Din 2005 este membru al Consiliului Director al PwC pentru Europa

Centrală şi de Est (CEE – regiune care include 30 de ţări, cu peste 7.500 angajaţi). În 2008, Vasile Iuga a fost numit Managing Partner al PwC pentru Europa de Sud-Est (SEE – regiune care acoperă 11 ţări, cu peste 1.100 de angajaţi),

Este unul dintre cei mai respectaţi consultanţi din România, având o experienţă complexă, pe mii de proiecte, derulate de-a lungul a peste 24 de ani în domeniul implementării standardelor internaţionale de raportare financiară a auditului financiar, evaluării şi restructurării afacerilor, în preluări, fuziuni, achiziţii de business, privatizări şi consultanţă strategică.

Autor a numeroase articole în special pe teme de energie, servicii financiare şi geopolitică, Vasile Iuga este de asemenea co-autor al primei cărţi româneşti despre strategii în management – *Formule de succes pentru următorul deceniu* – publicată în 2011, şi coordonator al lucrării *Şapte teme fundamentale pentru România* , publicată în 2014. În 2012 a primit titlul de Profesor Honoris Causa al Universităţii Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca.

Despre PwC

Firmele din reţeaua PwC ajută organizaţiile şi indivizii să creeze valoarea adăugată de care au nevoie. Suntem o reţea de firme prezentă în 157 de ţări cu mai mult de 195.000 de specialişti dedicaţi oferirii de servicii de calitate de audit, consultanţă fiscală şi consultanţă pentru afaceri. Spuneţi-ne care sunt lucrurile importante pentru dumneavoastră şi descoperiţi mai multe informaţii despre noi vizitând site-ul www.pwc.ro.a

Comisarul European responsabil cu politica de concurență anunță intenția de a declanșa o investigație sectorială privind comerțul online intracomunitar

Autor: Denisa Benga – Partner, Head of Competition

Comisia Europeană a anunțat intenția Comisarului European, responsabil cu politica de concurență, **Dna Margrethe Vestagerde,** a declanșa o investigație sectorială privind comerțul online intracomunitar începând cu data de **6 mai 2015**, care va avea în vizor companii din statele membre UE, implicit Romania.

Investigația se va concentra asupra identificării restricțiilor din contractele de distribuție, privind comerțul online. Comisarul European dorește să verifice dacă furnizorii de bunuri și servicii impun distribuitorilor prin contract sau pe baza altor practici diverse restricții de a vinde în alte teritorii, de tipul aplicării de penalități sancționatorii sau oferirii de stimulente, pentru a îngrădi astfel libertatea comerțului online.

De asemenea, Comisia va avea în vedere și acele situații în

care furnizorii stabilesc prețuri diferite la vânzarea produselor sau serviciilor în statele membre. Premisa de la care se pornește este aceea că, prin impunerea unui preț mai mare pentru produse sau servicii destinate unui anumit stat membru, furnizorul poate descuraja vânzările în acel stat membru.

În condițiile în care, în anul 2014, jumătate dintre consumatorii europeni a efectuat cumpărături online, dar numai un procent de 15% a achiziționat bunuri sau servicii de la un furnizor dintr-un alt stat membru, Comisia va analiza dacă situația se datorează unor motive intrinseci, ce țin mai mult de bariere lingvistice sau preferințe ale consumatorilor, sau este generată de aplicarea unor instrumente tehnice, prin care se îngrădesc drepturile consumatorilor de a efectua tranzacții online în orice stat membru – de genul restricțiilor de accesare a anumitor site-uri web, ca urmare a inserării datelor personale care atestă rezidența într-un alt stat membru decât statul membru unde își are sediul furnizorul sau a introducerii datelor de identificare a cardului de credit, la momentul efectuării plății online.

Scopul declarat al acestei investigații este acela că informațiile, dobândite ca urmare a desfășurării investigației sectoriale, vor contribui nu numai la punerea în aplicare a legislației privind concurența în sectorul comerțului online, dar și la conturarea unor reglementări legislative, pe care Comisia intenționează să le adopte pentru a asigura / facilita implementarea *Strategiei pieței unice digitale* (care va fi făcută publică în luna mai a acestui an).

Printre acțiunile de îndepărtare a obstacolelor din fața liberei circulații a mărfurilor și serviciilor în spațiul virtual pe care Comisia înțelege să le prioritizeze se află și abordarea problemei geo- blocării, în contextul actual în care prea mulți cetățeni europeni nu pot utiliza serviciile online, care sunt disponibile în alte țări ale UE, cel mai adesea fără nicio justificare, sau sunt redirecționați către un magazin

local cu prețuri diferite de cele ale magazinului din alt stat membru, a cărui accesare este restricționată.

Așadar, investigația sectorială se va concentra asupra practicilor de comercializare intra-comunitară a produselor și serviciilor în mediul on-line și în cazul în care, în urma analizei, se vor identifica aspecte care ridică îngrijorări din perspectiva încălcării regulilor de concurență, Comisia va deschide în acest sens investigații distincte asupra activității anumitor participanți pe piață.

Cu titlu de exemplu, investigația sectorială pe piața produselor farmaceutice (2008) a condus la o monitorizare suplimentară a sectorului farmaceutic, dar și la deschiderea ulterioară de investigații privind acordurile de brevet încheiate între companiile generice și cele inovatoare (cunoscute și sub denumireade acorduri „pay for delay”), care s-a finalizat cu aplicarea de sancțiuni, decizia Comisiei făcând obiectul unor litigii în curs de soluționare. Alte investigații sectoriale s-au finalizat mai puțin dramatic, cum este cea din 2005, privind piața serviciilor de asigurări prestate pentru persoane juridice.

În ceea ce privește procedura de lucru a Comisiei în cadrul acestei investigații sectoriale, este de așteptat ca reprezentanții Comisiei să transmită solicitări de informații și documente către diverși furnizori, distribuitori de bunuri sau servicii din diverse domenii și sectoare de activitate, platforme online de genul celor care compară prețuri sau facilitează comercializarea produselor și serviciilor în spațiul virtual, cu sedii în toate statele membre. Solicitările pot îmbrăca forma unor simple cereri de transmitere a unor date statistice sau pot impune destinatarilor furnizarea de contracte, registre electronice sau documente interne. În cazul în care destinatarii refuză sau omit să transmită informațiile sau documentele solicitate, aceștia sunt pasibili de sancțiuni pecuniare extrem de oneroase.

Având în vedere că autoritățile europene și naționale manifestă un serios angajament de a colabora în vederea revizuirii pieței digitale, **companiile din diverse sectoare de activitate din Romania, care comercializează în state membre produse sau servicii on-line, ar trebui să aibă în vedere posibilitatea de a fi notificate în vederea participării cu informații și documente în cadrul acestei investigații sectoriale.**

În acest sens, companiile ar trebui să analizeze și să își revizuiască practicile interne, astfel încât să se asigure că activitatea de comercializare de bunuri sau servicii on-line se desfășoară în conformitate cu legislația în vigoare. Demersurile nu ar trebui să se limiteze la revizuirea termenilor și condițiilor contractuale, ci ar trebui să se extindă și asupra practicilor de lucru curente, inclusiv asupra corespondenței de zi cu zi.

Conform declarațiilor Dnei Vestager, raportul final ar trebui să fie disponibil la sfârșitul anului 2016 sau la începutul anului 2017. Comparativ cu durata altor investigații sectoriale (*i.e.* 18 luni sau 24 de luni), termenul limită declarat este unul optimist. Însă, având în vedere importanța acordată acestui domeniu și influența pe care rezultatele acestei investigații o pot avea asupra implementării cu succes a Strategiei privind piața unică digitală, ne putem aștepta ca sinergia autorităților la nivel european și național să capete, pe lângă amploarea declarată și un ritm alert, tradus printr-o operativitate structurată.

Modificarea Codului fiscal și reducerea cotei de TVA pentru alimente

În *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 250 / 14.04.2015 a fost publicată **OUG nr. 6 / 2015 pentru modificarea și completarea Legii nr. 571 / 2003 privind Codul Fiscal.**

Vizualizează aici Tax Alert-ul în care sunt analizate aceste modificări, realizat de echipa Duncea, Ștefănescu & Asociații.

Hotărârea CJUE din 14 aprilie 2015: C-76/14, Mihai Manea

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

14 aprilie 2015(*)

„Trimitere preliminară – Impozite interne – Articolul 110 TFUE – Taxă percepută de un stat membru asupra autovehiculelor cu ocazia primei înmatriculări sau a primei transcrieri a dreptului de proprietate – Neutralitate între autovehiculele rulate provenite din alte state membre și autovehiculele similare disponibile pe piața națională”

În cauza C-76/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Curtea de Apel Braşov (România), prin decizia din 29 ianuarie 2014, primită de Curte

la 12 februarie 2014, în procedura

Mihai Manea

împotriva

Instituției Prefectului – Județul Brașov – Serviciul public comunitar regim de permise de conducere și înmatriculare a vehiculelor,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, preşedinte, domnul K. Lenaerts, vicepreședinte, domnii M. Ilešič (raportor), L. Bay Larsen, T. von Danwitz și J.-C. Bonichot, preşedinţi de cameră, domnii A. Arabadjiev, M. Safjan și D. Šváby, doamnele M. Berger și A. Prechal și domnii E. Jarašiūnas și C. G. Fernlund, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru domnul Manea, de R. Cătălin, avocat;

– pentru guvernul român, de R. H. Radu, în calitate de agent, precum și de V. Angelescu și de D. M. Bulancea, în calitate de consilieri;

– pentru Comisia Europeană, de R. Lyal și de G.-D. Bălan, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 10 februarie 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 110 TFUE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Manea, pe de o parte, și Instituția Prefectului – Județul Brașov – Serviciul public comunitar regim de permise de conducere și înmatriculare a vehiculelor, pe de altă parte, cu privire la o taxă pe care domnul Manea a trebuit să o plătească pentru a înmatricula în România un autovehicul rulat provenit dintr-un alt stat membru.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 „Normele europene de emisii” stabilesc limitele permise ale emisiilor de gaze de evacuare pentru autovehiculele noi comercializate în statele membre ale Uniunii Europene. Prima dintre aceste norme (denumită în general „norma Euro 1”) a fost introdusă prin Directiva 91/441/CEE a Consiliului din 26 iunie 1991 de modificare a Directivei 70/220/CEE privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la măsurile preconizate împotriva poluării aerului cu emisiile poluante provenite de la autovehicule (JO L 242, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 10, p. 135), care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1992. De atunci, normele în materie au fost înăsprite progresiv în vederea îmbunătățirii calității aerului în Uniune.

4 Directiva 2007/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 septembrie 2007 de stabilire a unui cadru pentru omologarea autovehiculelor și remorcilor acestora, precum și a sistemelor, componentelor și unităților tehnice separate destinate vehiculelor respective (Directivă-cadru) (JO L 263, p. 1) distinge vehiculele din categoria M, care cuprinde „[autovehiculele] cu cel puțin patru roți, […] pentru transportul pasagerilor”, de cele din categoria N, care cuprinde „[autovehiculele] cu cel puțin patru roți, […] pentru

transportul mărfurilor”. Aceste categorii cuprind subdiviziuni în funcție de numărul de locuri și de masa maximă (categoria M) sau numai în funcție de masa maximă (categoria N).

Dreptul românesc

5 Legea nr. 343/2006 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal din 17 iulie 2006 (*Monitorul Oficial al României,* Partea I, nr. 662 din 1 august 2006) a introdus în Codul fiscal o taxă specială pentru autovehicule, aplicabilă începând de la 1 ianuarie 2007, datorată cu ocazia primei înmatriculări a autovehiculului în România (denumită în continuare „taxa specială”).

6 Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2008 din 21 aprilie 2008 pentru instituirea taxei pe poluare pentru autovehicule (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 327 din 25 aprilie 2008, denumită în continuare „OUG nr. 50/2008”), aplicabilă începând de la 1 iulie 2008, instituia o taxă pe poluare pentru autovehiculele din categoriile M1-M3 și N1-N3. Obligația de plată a acestei taxe lua naștere printre altele cu ocazia primei înmatriculări a unui astfel de autovehicul în România.

7 OUG nr. 50/2008 a fost modificată de mai multe ori înainte de a fi abrogată prin Legea nr. 9/2012 privind taxa pentru emisiile poluante provenite de la autovehicule din 6 ianuarie 2012 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 17 din 10 ianuarie 2012), care a intrat în vigoare la 13 ianuarie 2012.

8 Ca și OUG nr. 50/2008, Legea nr. 9/2012 instituia o taxă pe poluare pentru autovehiculele din categoriile M1-M3 și N1-N3.

9 În temeiul articolului 4 alineatul (1) din Legea nr. 9/2012, obligația de a plăti această taxă lua naștere printre altele la prima înmatriculare a unui autovehicul în România.

10 În temeiul articolului 4 alineatul (2) din această lege, obligația de a plăti taxa menționată lua naștere, în anumite condiții, și cu ocazia primei transcrieri a dreptului de proprietate, în România, asupra unui autovehicul rulat. Această dispoziție avea următorul cuprins:

„Obligația de plată a taxei intervine și cu ocazia primei transcrieri a dreptului de proprietate, în România, asupra unui autovehicul rulat și pentru care nu a fost achitată taxa specială pentru autoturisme și autovehicule, conform Legii nr. 571/2003, cu modificările și completările ulterioare, sau taxa pe poluare pentru autovehicule și care nu face parte din categoria autovehiculelor exceptate sau scutite de la plata acestor taxe, potrivit reglementărilor legale în vigoare la momentul înmatriculării.”

11 Noțiunea „prima transcriere a dreptului de proprietate” privea, după cum preciza articolul 2 litera i) din Legea nr. 9/2012, „primul transfer al dreptului de proprietate asupra autovehiculului rulat, realizat după intrarea în vigoare a prezentei legi”.

12 Totuși, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/2012 pentru suspendarea aplicării unor dispoziții ale Legii nr. 9/2012 privind taxa pentru emisiile poluante provenite de la autovehicule, precum și pentru restituirea taxei achitate în conformitate cu prevederile articolului 4 alineatul (2) din lege din 30 ianuarie 2012 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 79 din 31 ianuarie 2012, denumită în continuare „OUG nr. 1/2012”), intrată în vigoare la 31 ianuarie 2012, a suspendat aplicarea articolului 4 alineatul (2) din Legea nr. 9/2012 până la 1 ianuarie 2013. OUG nr. 1/2012 prevedea, pe de altă parte, că contribuabilii care au achitat această taxă în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) menționat în perioada cuprinsa între data intrării în vigoare a Legii nr. 9/2012 și cea a intrării în vigoare a OUG nr. 1/2012 pot solicita restituirea acesteia.

13 Articolul 6 din Legea nr. 9/2012 prevedea următoarele:

„(1) Suma de plată reprezentând taxa se calculează pe baza elementelor prevăzute în anexele nr. 1-5, după cum urmează:

a) pentru autovehiculele din categoria M1, cărora le corespund normele de poluare Euro 3, Euro 4, Euro 5 sau Euro 6:

1. pentru autovehiculele cărora le corespund normele de poluare Euro 5, Euro 4 sau Euro 3, taxa se calculează pe baza emisiilor de dioxid de carbon (CO_2) și a taxei pentru emisiile poluante exprimate în euro/1 gram CO_2, prevăzute la anexa nr. 1, și a normei de poluare și a taxei pentru emisiile poluante exprimate în euro/1 cm^3, prevăzute la anexa nr. 2, și a cotei de reducere a taxei, prevăzută în coloana nr. 2 din anexa nr. 4, după formula:

Suma de plată = [(A × B × 30 %) + (C × D × 70 %)] × (100 – E) %

unde:

A = valoarea combinată a emisiilor de CO_2, exprimată în grame/km;

B = taxa pentru emisiile poluante, exprimată în euro/1 gram CO_2, prevăzută în coloana nr. 3 din anexa nr. 1;

C = cilindree (capacitatea cilindrică);

D = taxa pentru emisiile poluante pe cilindree, prevăzută în coloana nr. 3 din anexa nr. 2;

E = cota de reducere a taxei, prevăzută în coloana nr. 2 din anexa nr. 4;

2. pentru autovehiculele cărora le corespunde norma de

poluare Euro 6, taxa se va determina pe baza formulei prevăzute la punctul 1, odată cu intrarea în vigoare a normei Euro 6 pentru înmatricularea, vânzarea și introducerea în circulație a vehiculelor noi […];

b) pentru autovehiculele din categoria M1 cărora le corespund normele de poluare non-Euro, Euro 1 sau Euro 2 și pentru care nu este specificată valoarea combinată a emisiilor de CO_2, după formula:

Suma de plată = (C × D × (100 – E))/100;

unde:

C = cilindree (capacitatea cilindrică);

D = taxa pentru emisiile poluante pe cilindree, prevăzută în coloana nr. 3 din anexa nr. 2;

E = cota de reducere a taxei, prevăzută în coloana nr. 2 din anexa nr. 4;

[…].

(3) Cota de reducere a taxei […] este stabilită în funcție de vechimea autovehiculului.

(4) Cu ocazia calculului taxei pot fi acordate reduceri suplimentare față de cota de reducere prevăzută în anexa nr. 4, în funcție de abaterile de la situația standard a elementului/elementelor care a/au stat la baza stabilirii cotei fixe, dacă persoana care solicită înmatricularea sau, după caz, prima transcriere a dreptului de proprietate asupra unui autovehicul rulat declară pe propria răspundere că rulajul mediu anual real al autovehiculului în cauză este mai mare decât rulajul mediu anual considerat standard pentru categoria respectivă de autovehicule, potrivit [N]ormelor metodologice de aplicare a [Legii nr. 9/2012 privind taxa pentru emisiile poluante provenite de la

autovehicule, *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 29 din 13 ianuarie 2012, denumite în continuare «normele metodologice»]. În acest caz, calculul taxei se face pe baza cotei de reducere rezultate din cota prevăzută în anexa nr. 4, majorată cu cota de reducere suplimentară prevăzută în anexa nr. 5. Atunci când noua cotă de reducere este mai mare de 90 %, se aplică cota de reducere de 90 %.

(5) Suma reprezentând taxa ce urmează a fi plătită, calculată potrivit prevederilor alineatului (1), poate fi ajustată și atunci când persoana care solicită înmatricularea sau, după caz, prima transcriere a dreptului de proprietate asupra unui autovehicul rulat face dovada, pe baza expertizei tehnice efectuate de Regia Autonomă «Registrul Auto Român», că deprecierea autovehiculului rulat este mai mare, potrivit [normelor metodologice].

(6) Vechimea autovehiculului se calculează în funcție de data primei înmatriculări a acestuia.

(7) Atunci când persoana care solicită înmatricularea sau prima transcriere a dreptului de proprietate asupra autovehiculului nu poate face dovada datei înmatriculării autovehiculului, taxa se calculează în funcție de anul fabricației.”

14 Potrivit articolului 9 din Legea nr. 9/2012:

„(1) Suma reprezentând taxa poate fi contestată atunci când persoana care urmează să înmatriculeze sau să transcrie dreptul de proprietate asupra unui autovehicul rulat poate face dovada că autovehiculul său s-a depreciat într-o măsură mai mare decât cea indicată de grila prevăzută în anexa nr. 4.

(2) Evaluarea nivelului de depreciere se va face pe baza elementelor avute în vedere la stabilirea cotei de reducere prevăzute la articolul 6 alineatul (4).

(3) În caz de contestare, caracteristicile

autovehiculului rulat prevăzute la alineatul (2) se stabilesc, la cererea contribuabilului, prin expertiză tehnică efectuată contra cost de Regia Autonomă «Registrul Auto Român», pe baza procedurii prevăzute de [normele metodologice].

(4) Tariful privind efectuarea expertizei tehnice se stabilește de Regia Autonomă «Registrul Auto Român» în funcție de operațiunile aferente expertizei tehnice și nu poate depăși costul acestora.

(5) Rezultatul expertizei tehnice se consemnează într-un document eliberat de Regia Autonomă «Registrul Auto Român», care cuprinde informațiile corespunzătoare fiecăruia dintre elementele prevăzute la alineatul (2) și cota de reducere care decurge din acestea.

(6) Documentul privind rezultatul expertizei tehnice eliberat de Regia Autonomă «Registrul Auto Român» se prezintă de către plătitorul taxei organului fiscal competent.

(7) La primirea documentului prevăzut la alineatul (6), organul fiscal competent va proceda la recalcularea sumei de plată reprezentând taxa, care poate conduce la restituirea diferenței de taxă față de cea plătită cu ocazia înmatriculării sau transcrierii dreptului de proprietate asupra unui autovehicul rulat.

[…]”

15 Articolul 11 din Legea nr. 9/2012 prevedea:

„Persoana nemulțumită de răspunsul primit la contestație se poate adresa instanțelor de contencios, competente potrivit legii.”

16 Anexa nr. 4 la Legea nr. 9/2012 avea următorul cuprins:

„Grilă privind cotele de reducere a taxei pentru emisiile poluante

Vechimea autovehiculului	Cota de reducere (%)
Nou	0
≤ 1 lună	3
> 1 lună-3 luni inclusiv	5
> 3 luni-6 luni inclusiv	8
> 6 luni-9 luni inclusiv	10
> 9 luni-1 an inclusiv	13
> 1 an-2 ani inclusiv	21
> 2 ani-3 ani inclusiv	28
> 3 ani-4 ani inclusiv	33
> 4 ani-5 ani inclusiv	38
> 5 ani-6 ani inclusiv	43
> 6 ani-7 ani inclusiv	49
> 7 ani-8 ani inclusiv	55
> 8 ani-9 ani inclusiv	61
> 9 ani-10 ani inclusiv	66
> 10 ani-11 ani inclusiv	73
> 11 ani-12 ani inclusiv	79
> 12 ani-13 ani inclusiv	84
> 13 ani-14 ani inclusiv	89

> 14 ani 90”.

17 Articolul 6 alineatul (1) din normele metodologice avea următorul cuprins:

„Suma reprezentând taxa ce urmează a fi plătită, calculată potrivit prevederilor articolului 6 din lege, poate fi ajustată atunci când autovehiculul pentru care se solicită una dintre operațiunile prevăzute la articolul 4 din lege nu se încadrează în parametrii de referință ai unui autovehicul considerat standard și care sunt:

a) rulajul mediu anual standard:

– M1 – 15 000 km;

– N1 – 30 000 km;

– M2 și N2 – 60 000 km;

– M3 și N3 – 100 000 km;

b) starea generală standard, specifică unui autovehicul care îndeplinește toate condițiile tehnice impuse la omologare și la inspecția tehnică periodică, conform legislației în vigoare, iar caroseria nu prezintă semne de coroziune și deteriorare, autovehiculul nu a fost revopsit, tapițeria este curată și fără deteriorări, iar componentele de bord sunt în stare bună;

c) dotările standard: aer condiționat, ABS și airbag;

d) vechimea autovehiculului.”

18 Legea nr. 9/2012 a rămas în vigoare până la 14 martie 2013 inclusiv.

19 Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 9/2013 privind timbrul de mediu pentru autovehicule din 19 februarie 2013 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 119 din 4 martie 2013), care a abrogat Legea nr. 9/2012, a intrat în vigoare la

15 martie 2013.

Litigiul principal și întrebările preliminare

20 La începutul anului 2013, domnul Manea a solicitat înmatricularea în România a unui autovehicul rulat pe care l-a achiziționat din Spania. Acest autovehicul face parte din categoria M1 de autovehicule. Acesta fusese înmatriculat ca autovehicul nou în Spania în cursul anului 2005.

21 Prin scrisoarea din 5 martie 2013, autoritatea română competentă a condiționat înmatricularea de plata taxei prevăzute de Legea nr. 9/2012.

22 Întrucât a considerat că Legea nr. 9/2012 este incompatibilă cu articolul 110 TFUE, domnul Manea a sesizat Tribunalul Braşov, pentru ca acesta să oblige autoritatea menționată să înmatriculeze autovehiculului respectiv fără a cere plata taxei menționate.

23 Prin hotărârea din 24 septembrie 2013, Tribunalul Brașov a respins această acțiune. Împotriva hotărârii menționate, domnul Manea a formulat recurs la Curtea de Apel Brașov.

24 Deși precizează că, potrivit propriei jurisprudențe, Legea nr. 9/2012 este compatibilă cu articolul 110 TFUE, Curtea de Apel Braşov arată că o altă curte de apel din România a pronunțat o hotărâre în sens contrar și că, în consecință, se impune o decizie preliminară a Curții pentru a se asigura aplicarea uniformă a dreptului Uniunii.

25 În aceste condiții, Curtea de Apel Braşov a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Având în vedere dispozițiile Legii nr. 9/2012 și obiectul taxei prevăzute de această lege, este necesar să se considere că articolul 110 din TFUE trebuie interpretat în

sensul că se opune ca un stat membru UE să instituie o taxă pentru emisii poluante aplicabilă tuturor autovehiculelor externe la înmatricularea în statul respectiv, taxă care se aplică și la transferul dreptului de proprietate asupra autovehiculelor interne exceptând cazul în care o astfel de taxă sau una similară a fost deja plătită?

2) Având în vedere dispozițiile Legii nr. 9/2012 și obiectul taxei prevăzute de această lege, este necesar să se considere că articolul 110 din TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru UE să instituie o taxă pentru emisii poluante aplicabilă tuturor autovehiculelor externe la înmatricularea în statul respectiv, taxă care se plătește pentru autovehiculele interne doar la transferul dreptului de proprietate asupra unui astfel de autovehicul, cu rezultatul că un autovehicul extern nu poate fi folosit fără plata taxei, în timp ce un autovehicul intern poate fi folosit nelimitat în timp fără plata taxei până la momentul și dacă se realizează un transfer al dreptului de proprietate asupra autovehiculului respectiv?”

26 Guvernul român a solicitat, în temeiul articolului 16 al treilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, ca aceasta să se întrunească în Marea Cameră.

Cu privire la întrebările preliminare

27 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 110 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune, pe de o parte, ca un stat membru să instituie o taxă pe autovehicule care se aplică autovehiculelor rulate importate cu ocazia primei lor înmatriculări în acest stat membru și autovehiculelor deja înmatriculate în statul membru respectiv cu ocazia primei transcrieri în statul menționat a dreptului de proprietate asupra acestora și, pe de altă parte, ca statul membru respectiv să scutească de această taxă autovehiculele deja

înmatriculate pentru care a fost plătită o taxă în vigoare anterior.

28 Trebuie amintit că articolul 110 TFUE are drept obiectiv asigurarea liberei circulații a mărfurilor între statele membre în condiții normale de concurență. El vizează eliminarea oricărei forme de protecție care poate decurge din aplicarea unor impozite interne, în special a celor care sunt discriminatorii față de produse care provin din alte state membre (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Danemarca, C-47/88, EU:C:1990:449, punctul 9, Hotărârea Brzeziński, C-313/05, EU:C:2007:33, punctul 27, Hotărârea Kalinchev, C-2/09, EU:C:2010:312, punctul 37, și Hotărârea X, C-437/12, EU:C:2013:857, punctul 26).

29 În acest sens, primul paragraf al articolului 110 TFUE interzice fiecărui stat membru să aplice produselor celorlalte state membre impozite interne mai mari decât cele care se aplică produselor naționale similare. Această dispoziție a tratatului vizează garantarea neutralității impozitelor interne față de concurența dintre produsele care se află deja pe piața internă și produsele importate (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Danemarca, C-47/88, EU:C:1990:449, punctele 8 și 9, Hotărârea Weigel, C-387/01, EU:C:2004:256, punctul 66, precum și Hotărârea X, C-437/12, EU:C:2013:857, punctul 29).

30 Pentru a verifica dacă o taxă, precum cea în discuție în litigiul principal, creează o discriminare, este necesar, având în vedere întrebările instanței naționale și observațiile prezentate în fața Curții, să se examineze mai întâi dacă această taxă este neutră față de concurența dintre autovehiculele rulate provenite din alte state membre decât România și autovehiculele similare românești care au fost înmatriculate pe teritoriul național fără să fi fost plătită o taxă în acest scop. În continuare, va fi necesar să se examineze neutralitatea taxei menționate între autovehiculele rulate provenite din alte state membre decât România și

autovehiculele similare naționale care au fost supuse unei taxe cu ocazia înmatriculării lor.

31 În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante, autovehiculele rulate provenite din alte state membre, care sunt „produsele altor state membre” în sensul articolului 110 TFUE, sunt autovehiculele puse în vânzare în alte state membre decât statul membru vizat și care pot, în cazul cumpărării de către un rezident al acestui din urmă stat, să fie importate și puse în circulație în acest stat, în timp ce autovehiculele similare naționale, care sunt „produse naționale” în sensul articolului 110 TFUE, sunt autovehiculele rulate de același tip, cu aceleași caracteristici și aceeași uzură care sunt puse în vânzare în acest stat membru (a se vedea în special Hotărârea Comisia/Danemarca, C-47/88, EU:C:1990:449, punctul 17, Hotărârea Kalinchev, C-2/09, EU:C:2010:312, punctele 32 și 40, precum și Hotărârea Tatu, C-402/09, EU:C:2011:219, punctul 55).

32 În consecință, nu este necesar ca neutralitatea impusă de articolul 110 TFUE să fie examinată ținând seama de autovehiculele care circulă în România și care nu sunt puse în vânzare. Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 16 din concluzii, tocmai ca urmare a faptului că nu sunt disponibile pe piață, aceste autovehicule nu se află într-un raport de concurență cu alte autovehicule, indiferent dacă este vorba despre cele disponibile pe piața națională sau despre cele disponibile pe piața altor state membre.

Neutralitatea taxei față de concurența dintre autovehiculele rulate provenite din alte state membre și autovehiculele similare naționale deja înmatriculate în statul membru vizat fără plata unei taxe

33 Pentru aplicarea articolului 110 TFUE și în special în vederea comparării impozitării autovehiculelor rulate importate cu impozitarea autovehiculelor rulate deja prezente pe teritoriul național, este necesar să se ia în considerare

nu numai nivelul taxei, ci și baza de impozitare și modalitățile acesteia (a se vedea în această privință Hotărârea Comisia/Danemarca, C-47/88, EU:C:1990:449, punctul 18, Hotărârea Nunes Tadeu, C-345/93, EU:C:1995:66, punctul 12, și Hotărârea Comisia/Grecia, C-74/06, EU:C:2007:534, punctul 27).

34 Mai precis, un stat membru nu poate percepe o taxă pe autovehiculele rulate importate bazată pe o valoare superioară valorii reale a autovehiculului, având drept consecință o impozitare mai mare a acestora în raport cu cea a autovehiculelor similare disponibile pe piața națională. Prin urmare, pentru a evita o impozitare discriminatorie, se impune luarea în considerare a deprecierii reale a autovehiculelor (Hotărârea Weigel, C-387/01, EU:C:2004:256, punctul 70, și Hotărârea Comisia/Grecia, C-74/06, EU:C:2007:534, punctul 28).

35 Această luare în considerare nu trebuie în mod necesar să dea naștere la o evaluare sau la o expertiză a fiecărui autovehicul. Astfel, evitând dificultățile inerente unui astfel de sistem, un stat membru poate stabili, prin intermediul unor bareme forfetare determinate de un act cu putere de lege sau de un act administrativ și calculate pe baza unor criterii precum vechimea, rulajul, starea generală, modul de propulsie, marca sau modelul autovehiculului, o valoare a autovehiculelor rulate care, ca regulă generală, ar fi foarte apropiată de valoarea lor reală (Hotărârea Gomes Valente, C-393/98, EU:C:2001:109, punctul 24, Hotărârea Weigel, C-387/01, EU:C:2004:256, punctul 73, Hotărârea Comisia/Grecia, C-74/06, EU:C:2007:534, punctul 29, și Hotărârea Tatu, C-402/09, EU:C:2011:219, punctul 41).

36 Aceste criterii obiective care servesc la evaluarea deprecierii autovehiculelor nu au fost enumerate de Curte într-o manieră imperativă. Prin urmare, acestea nu trebuie în mod necesar să fie aplicate cumulativ. Cu toate acestea, aplicarea unui barem întemeiat pe un singur criteriu de depreciere, precum vechimea autovehiculului, nu garantează că

baremul reflectă deprecierea reală a acestor autovehicule. În special, în lipsa luării în considerare a rulajului, un astfel de barem nu conduce, ca regulă generală, la o aproximare rezonabilă a valorii reale a autovehiculelor rulate importate (Hotărârea Comisia/Grecia, C-74/06, EU:C:2007:534, punctele 37-43, și Hotărârea Tatu, EU:C:2011:219, punctul 42).

37 În speță, din dosarul prezentat Curții reiese fără echivoc că valoarea taxei în discuție în litigiul principal este stabilită, pe de o parte, în funcție de parametri care reflectă într-o anumită măsură poluarea cauzată de autovehicul, precum capacitatea cilindrică a acestuia și norma Euro căreia îi corespunde, și, pe de altă parte, ținând seama de deprecierea acestui autovehicul. Această depreciere, care conduce la reducerea valorii obținute pe baza parametrilor de mediu, este determinată nu numai în funcție de vechimea vehiculului [elementul E în formulele prevăzute la articolul 6 alineatul (1) din Legea nr. 9/2012], ci și, astfel cum rezultă din articolul 6 alineatul (4) din Legea nr. 9/2012 și din articolul 6 alineatul (1) din normele metodologice, de rulajul mediu anual al acestuia din urmă, cu condiția ca o declarație care să ateste acest rulaj să fi fost depusă de contribuabil. Pe de altă parte, în cazul în care apreciază că vechimea și rulajul mediu anual nu reflectă, în mod corect și suficient, deprecierea reală a autovehiculului, contribuabilul poate, în temeiul articolului 9 din Legea nr. 9/2012, să ceară ca aceasta să fie determinată printr-o expertiză ale cărei costuri, suportate de contribuabil, nu pot depăși costul operațiunilor aferente expertizei.

38 Prin introducerea, în calculul taxei, a vechimii autovehiculului și a rulajului mediu anual al acestuia și prin adăugarea la aceste criterii a luării în considerare facultative, cu costuri neexcesive, a stării acestui autovehicul și a dotărilor sale prin intermediul unei expertize obținute din partea autorităților competente în materie de înregistrare a autovehiculelor, o reglementare

precum cea în cauză în litigiul principal garantează că valoarea taxei este redusă în funcție de o aproximare rezonabilă a valorii reale a autovehiculului (a se vedea prin analogie Hotărârea Tatu, C-402/09, EU:C:2011:219, punctul 44).

39 Această concluzie este confirmată de împrejurarea că, în baremele forfetare care figurează în anexa nr. 4 la Legea nr. 9/2012, s-a ținut seama în mod corespunzător de faptul că diminuarea anuală a valorii autovehiculelor este în general mai mare de 5 % și că această depreciere nu este lineară, în special în primii ani de punere în circulație a acestora, în care se dovedește mult mai pronunțată decât ulterior (a se vedea prin analogie Hotărârea Tatu, C-402/09, EU:C:2011:219, punctul 45).

40 De altfel, legiuitorul român a apreciat în mod întemeiat că criteriile de depreciere referitoare la starea autovehiculului și a dotărilor sale nu pot fi aplicate corespunzător decât prin recurgerea la o verificare individuală a acestui vehicul de către un expert și că, pentru ca expertizele să nu aibă loc prea frecvent și să nu îngreuneze astfel, atât din punct de vedere administrativ, cât și financiar, sistemul instituit, contribuabilului i se cere să suporte costurile expertizei (a se vedea prin analogie Hotărârea Tatu, C-402/09, EU:C:2011:219, punctul 46).

41 Spre deosebire de taxa specială percepută în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2007 și 30 iunie 2008, de taxa pe poluare percepută în temeiul OUG nr. 50/2008 în perioada cuprinsă între 1 iulie 2008 și 12 ianuarie 2012 și de taxa pe poluare percepută în temeiul Legii nr. 9/2012, în forma aplicabilă în perioada cuprinsă între 13 ianuarie 2012 și 1 ianuarie 2013, taxa pe poluare percepută în temeiul Legii nr. 9/2012, în forma aplicabilă în perioada următoare până la 14 martie 2013 și care este pertinentă în cauza principală, se aplica potrivit aceleiași metode de calcul, pe de o parte, autovehiculelor rulate provenite din alte state membre cu ocazia primei lor înmatriculări în România și, pe de altă

parte, autovehiculelor deja înmatriculate în România cu ocazia primei transcrieri a dreptului de proprietate asupra acestor autovehicule rulate în acest stat membru, în cazul în care la momentul înmatriculării lor în statul membru menționat nu se plătise nicio taxă.

42 În consecință, sarcina fiscală care decurge din Legea nr. 9/2012, în forma aplicabilă în perioada pertinentă în cauza principală, era aceeași pentru contribuabilii care au cumpărat un autovehicul rulat provenit dintr-un alt stat membru decât România și care solicită înmatricularea lui în acest din urmă stat membru și pentru contribuabilii care au cumpărat în România un autovehicul rulat care fusese înmatriculat în acest stat anterior datei de 1 ianuarie 2007 fără să fi fost plătită vreo taxă și pentru care trebuia să se facă prima transcriere a dreptului de proprietate, dacă acest din urmă autovehicul era, la momentul perceperii taxei instituite de Legea nr. 9/2012, de același tip și avea aceleași caracteristici și aceeași uzură ca și autovehiculul provenit dintr-un alt stat membru.

43 Din considerațiile de mai sus rezultă că un regim de taxare, precum cel în discuție în litigiul principal, este neutru față de concurența dintre autovehiculele rulate provenite din alte state membre decât România și autovehiculele similare naționale deja înmatriculate în statul membru vizat fără să fi fost plătită o taxă în acest scop.

Neutralitatea taxei față de concurența dintre autovehiculele rulate provenite din alte state membre și autovehiculele similare naționale deja înmatriculate în statul membru vizat cu plata unei taxe

44 Este cert că, în perioada pertinentă în cauza principală, articolul 4 alineatul (2) din Legea nr. 9/2012 avea ca efect scutirea de taxă a primei transcrieri a dreptului de proprietate asupra autovehiculelor de ocazie naționale a căror înmatriculare în România anterior perioadei

pertinente în prezenta cauză se făcuse cu plata taxei speciale (înmatriculare între 1 ianuarie 2007 și 30 iunie 2008), a taxei pe poluare în temeiul OUG nr. 50/2008 (înmatriculare între 1 iulie 2008 și 12 ianuarie 2012) sau a taxei pe poluare în temeiul Legii nr. 9/2012, astfel cum a fost în parte suspendată prin OUG nr. 1/2012 (înmatriculare între 13 ianuarie 2012 și 1 ianuarie 2013).

45 Or, din deciziile preliminare date de Curte în cauzele referitoare la taxa percepută cu ocazia înmatriculării unor autovehicule rulate în România în temeiul OUG nr. 50/2008 și la taxa percepută cu ocazia înmatriculării unor autovehicule rulate în România în temeiul Legii nr. 9/2012, astfel cum a fost în parte suspendată prin OUG nr. 1/2012, reiese fără echivoc că aceste taxe erau incompatibile cu articolul 110 TFUE și trebuie, așadar, în principiu, să fie restituite cu dobândă (a se vedea în special Hotărârea Tatu, C-402/09, EU:C:2011:219, Hotărârea Nisipeanu, C-263/10, EU:C:2011:466, Hotărârea Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, Ordonanța Câmpean și Ciocoiu, C-97/13 și C-214/13, EU:C:2014:229, precum și Hotărârea Nicula, C-331/13, EU:C:2014:2285). Astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 2, 3 și 26 din concluziile avocatului general, taxa specială percepută în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2007 și 30 iunie 2008 avea caracteristici identice cu cele, incompatibile cu articolul 110 TFUE, prevăzute de OUG nr. 50/2008 și de Legea nr. 9/2012, astfel cum a fost în parte suspendată prin OUG nr. 1/2012.

46 Rezultă, în consecință, că articolul 4 alineatul (2) din Legea nr. 9/2012 a scutit de taxa instituită prin această lege transcrierea dreptului de proprietate asupra autovehiculelor de ocazie naționale a căror înmatriculare în România între 1 ianuarie 2007 și 1 ianuarie 2013 s-a făcut cu plata unei taxe care este incompatibilă cu dreptul Uniunii și care trebuie, pentru acest motiv, să fie restituită cu dobândă.

47 În această privință, trebuie arătat, astfel cum o face

avocatul general la punctul 28 din concluzii, că scutirea de o nouă taxă a autovehiculelor rulate care au fost supuse taxei în vigoare anterior, declarată ulterior incompatibilă cu dreptul Uniunii, nu poate înlocui restituirea cu dobândă a acestei taxe.

48 În plus, o astfel de scutire a avut ca efect sustragerea de la plata taxei în cauză a primei transcrieri, în perioada pertinentă în cauza principală, a dreptului de proprietate asupra autovehiculelor rulate naționale înmatriculate în România între 1 ianuarie 2007 și 1 ianuarie 2013, în timp ce această taxă a fost percepută invariabil cu ocazia înmatriculării în România, în perioada pertinentă în cauza principală, a autovehiculelor similare provenite din alte state membre. O scutire precum cea în discuție în litigiul principal favorizează astfel vânzarea autovehiculelor de ocazie naționale și descurajează importul unor autovehicule similare.

49 Pe de altă parte, astfel cum Curtea a statuat în repetate rânduri, valoarea taxei percepute cu ocazia înmatriculării unui autovehicul se încorporează în valoarea acestui autovehicul. Atunci când un autovehicul înmatriculat cu plata unei taxe într-un stat membru este, ulterior, vândut ca autovehicul rulat în acest stat membru, valoarea sa de piață include valoarea reziduală a taxei de înmatriculare. Dacă valoarea taxei de înmatriculare aplicate unui autovehicul rulat importat de același tip și având aceleași caracteristici și aceeași uzură depășește valoarea reziduală menționată, se încalcă articolul 110 TFUE. Astfel, această diferență de sarcină fiscală riscă să favorizeze vânzarea de autovehicule rulate naționale și să descurajeze astfel importul de autovehicule similare (Hotărârea X, C-437/12, EU:C:2013:857, punctele 30-32 și jurisprudența citată).

50 Or, întrucât valoarea taxei percepute cu ocazia înmatriculării autovehiculelor rulate naționale trebuie, în speță, să fie restituită cu dobândă, astfel încât să fie

restabilită situația existentă anterior perceperii sumei menționate, aceasta trebuie considerată, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 29 din concluzii, ca nemaifiind încorporată în valoarea de piață a acestor autovehicule. În consecință, valoarea reziduală a taxei respective, care se regăsește în valoarea autovehiculelor rulate naționale înmatriculate între 1 ianuarie 2007 și 1 ianuarie 2013, este egală cu zero și este, așadar, în mod necesar inferioară taxei de înmatriculare aplicate unui autovehicul rulat importat de același tip, având aceleași caracteristici și aceeași uzură. Astfel cum reiese din jurisprudența citată la punctul precedent, o asemenea situație este incompatibilă cu articolul 110 TFUE.

51 Având în vedere toate cele de mai sus, se impune ca la întrebările adresate să se răspundă că articolul 110 TFUE trebuie interpretat în sensul:

– că nu se opune ca un stat membru să instituie o taxă pe autovehicule care se aplică autovehiculelor rulate importate cu ocazia primei lor înmatriculări în acest stat membru și autovehiculelor deja înmatriculate în statul membru respectiv cu ocazia primei transcrieri în același stat a dreptului de proprietate asupra acestora din urmă,

– că se opune ca statul membru respectiv să scutească de această taxă autovehiculele deja înmatriculate pentru care a fost plătită o taxă în vigoare anterior declarată incompatibilă cu dreptul Uniunii.

Cu privire la efectele în timp ale hotărârii Curții

52 În ipoteza în care hotărârea care urmează să fie pronunțată ar statua că un regim de taxare precum cel instituit prin Legea nr. 9/2012 în perioada pertinentă în cauza principală este incompatibil cu articolul 110 TFUE, guvernul român a solicitat Curții să limiteze în timp efectele hotărârii sale.

53 Potrivit unei jurisprudențe constante, interpretarea de către Curte a unei norme de drept al Uniunii, în exercitarea competenței pe care i-o conferă articolul 267 TFUE, lămurește și precizează semnificația și domeniul de aplicare ale acestei norme, astfel cum trebuie sau ar fi trebuit să fie înțeleasă și aplicată de la momentul intrării sale în vigoare. Rezultă că norma astfel interpretată poate și trebuie să fie aplicată raporturilor juridice născute și constituite înainte de hotărârea asupra cererii de interpretare dacă sunt întrunite și condițiile care permit supunerea litigiului privind aplicarea normei respective instanțelor competente (a se vedea în special Hotărârea Blaizot și alții, 24/86, EU:C:1988:43, punctul 27, Hotărârea Skov și Bilka, C-402/03, EU:C:2006:6, punctul 50, precum și Hotărârea Brzeziński, C-313/05, EU:C:2007:33, punctul 55).

54 Prin urmare, numai în mod excepțional, în aplicarea principiului general al securității juridice, inerent ordinii juridice a Uniunii, Curtea poate să fie determinată să limiteze posibilitatea de a se invoca o dispoziție pe care a interpretat-o. Pentru a putea decide o astfel de limitare, este necesară întrunirea a două criterii esențiale, și anume buna-credință a celor interesați și riscul unor perturbări grave (Hotărârea Skov și Bilka, C-402/03, EU:C:2006:6, punctul 51, și Hotărârea Kalinchev, C-2/09, EU:C:2010:312, punctul 50).

55 În ceea ce privește riscul unor perturbări grave, trebuie amintit că existența unor consecințe financiare care ar rezulta pentru un stat membru dintr-o hotărâre preliminară nu justifică, prin ea însăși, limitarea în timp a efectelor acestei hotărâri (a se vedea în special Hotărârea Bidar, C-209/03, EU:C:2005:169, punctul 68, și Hotărârea Brzeziński, C-313/05, EU:C:2007:33, punctul 58). Statului membru care solicită o astfel de limitare îi revine obligația de a prezenta în fața Curții date cifrice care să stabilească riscul unor repercusiuni economice grave (Hotărârea

Brzeziński, C-313/05, EU:C:2007:33, punctele 59 și 60, precum și Hotărârea Kalinchev, C-2/09, EU:C:2010:312, punctele 54 și 55).

56 În ceea ce privește repercusiunile economice care pot decurge dintr-o incompatibilitate cu articolul 110 TFUE a regimului de taxare instituit prin Legea nr. 9/2012 în perioada pertinentă, guvernul român a prezentat o estimare potrivit căreia restituirea cu dobândă a sumelor percepute în temeiul acestei legi în perioada menționată s-ar ridica la 181 349 488,05 lei românești (RON). Această repercusiune economică trebuie, potrivit guvernului menționat, să fie considerată gravă având în vedere dificultățile economice ale României.

57 Trebuie să se constate că estimarea prezentată de acest guvern nu permite, prin ea însăși, să se considere că economia românească riscă să fie serios perturbată de repercusiunile prezentei hotărâri. Condiția privind existența unor perturbări grave nu poate, în consecință, să fie considerată stabilită.

58 În aceste condiții, nu este necesar să se verifice dacă este îndeplinit criteriul privind buna-credință a celor interesați.

59 Din considerațiile de mai sus rezultă că nu este necesar ca efectele prezentei hotărâri să fie limitate în timp.

Cu privire la cheltuielile de judecată

60 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 110 TFUE trebuie interpretat în sensul:

– că nu se opune ca un stat membru să instituie o taxă pe autovehicule care se aplică autovehiculelor rulate importate cu ocazia primei lor înmatriculări în acest stat membru și autovehiculelor deja înmatriculate în statul membru respectiv cu ocazia primei transcrieri în același stat a dreptului de proprietate asupra acestora din urmă,

– că se opune ca statul membru respectiv să scutească de această taxă autovehiculele deja înmatriculate pentru care a fost plătită o taxă în vigoare anterior declarată incompatibilă cu dreptul Uniunii.

Hotararea CJUE din 16 aprilie 2015: C-278/14, SC Enterprise Focused Solutions

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

16 aprilie 2015(*)

„Trimitere preliminară – Contracte de achiziții publice – Bunuri – Specificații tehnice – Principiile egalității de tratament și nediscriminării – Obligația de transparență – Trimitere la produsul unei mărci comerciale – Aprecierea caracterului echivalent al produsului propus de un ofertant – Încetarea fabricării produsului de referință”

În cauza C-278/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Curtea de Apel Alba Iulia (România), prin decizia din 21 martie 2014, primită de Curte la 6 iunie 2014, în procedura

SC Enterprise Focused Solutions SRL

împotriva

Spitalului Județean de Urgență Alba Iulia,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul T. von Danwitz, președinte de cameră, domnii C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász și D. Šváby (raportor), judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru guvernul austriac, de M. Fruhmann, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de L. Nicolae și de A. Tokár, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 23 alineatul (8) din Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO

L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 116), astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (UE) nr. 1251/2011 al Comisiei din 30 noiembrie 2011 (JO L 319, p. 43, denumită în continuare „Directiva 2004/18”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între SC Enterprise Focused Solutions SRL (denumită în continuare „EFS”), pe de o parte, și Spitalul Județean de Urgență Alba Iulia, pe de altă parte, în legătură cu o decizie a acestuia din urmă de respingere a ofertei depuse de EFS în cadrul unei proceduri de atribuire a unui contract de achiziții publice.

Cadrul juridic

3 Considerentul (2) al Directivei 2004/18 are următorul cuprins:

„Atribuirea contractelor încheiate în statele membre în numele statului, al colectivităților teritoriale și al altor organisme de drept public trebuie să respecte principiile prevăzute de tratat, în special principiul liberei circulații a mărfurilor, principiul libertății de stabilire și principiul libertății de a presta servicii, precum și principiile care decurg din acestea, precum egalitatea de tratament, nediscriminarea, recunoașterea reciprocă, proporționalitatea și transparența. Cu toate acestea, în ceea ce privește contractele de achiziții publice care depășesc o anumită valoare, se recomandă elaborarea unor dispoziții de coordonare comunitară a procedurilor interne de atribuire a contractelor fondate pe aceste principii, pentru a le putea garanta efectele și pentru a asigura un mediu concurențial în ceea ce privește achizițiile publice. Prin urmare, aceste dispoziții de coordonare trebuie interpretate în conformitate cu normele și principiile menționate anterior și în conformitate cu celelalte norme prevăzute de tratat.”

4 Potrivit articolului 2 din această directivă,

intitulat „Principii de atribuire a contractelor”:

„Autoritățile contractante tratează operatorii economici în mod egal și fără discriminare și acționează potrivit principiului transparenței.”

5 Conform articolului 7 litera (b) prima liniuță din Directiva 2004/18, aceasta se aplică, printre altele, contractelor de achiziții publice de bunuri a căror valoare, fără taxa pe valoarea adăugată (denumită în continuare „TVA”), este egală sau mai mare de 200 000 de euro pentru contracte de achiziții publice de bunuri atribuite de autoritățile contractante, altele decât cele prevăzute în anexa IV la această directivă.

6 Noțiunea „specificații tehnice” este definită la punctul 1 litera (b) din anexa VI la Directiva 2004/18 după cum urmează:

„prin «specificație tehnică» se înțelege, în cazul în care este vorba de contracte de achiziții publice de bunuri sau de servicii: o specificație menționată într-un document ce definește caracteristicile solicitate pentru un produs sau serviciu, precum nivelurile de calitate, nivelurile de performanță ecologică, proiectarea pentru toate tipurile de utilizări (inclusiv accesul pentru persoanele cu handicap) și evaluarea conformității, a performanței, a utilizării produsului, siguranța sau dimensiunile acestuia, inclusiv indicațiile aplicabile produsului în ceea ce privește denumirea sub care este comercializat, terminologia, simbolurile, testările și metodele de testare, ambalarea, marcarea și etichetarea, instrucțiunile de utilizare, procesele și metodele de producție, precum și procedurile de evaluare a conformității;”

7 Potrivit articolului 23 din această directivă:

„[…]

(2) Specificațiile tehnice trebuie să permită accesul egal al ofertanților și să nu aibă ca efect impunerea unor obstacole nejustificate în calea concurenței în ceea ce privește lansarea procedurilor de achiziții publice.

(3) Fără a aduce atingere normelor tehnice obligatorii de drept intern, în măsura în care sunt compatibile cu dreptul comunitar, specificațiile tehnice sunt formulate:

(a) fie făcând trimitere la cerințele tehnice definite la anexa VI și, în ordinea preferinței, la standardele naționale care transpun standarde europene, autorizații tehnice europene, cerințe tehnice uzuale, standarde internaționale, alte sisteme de referință instituite de către organisme de standardizare europene sau – în lipsa acestora – la standarde naționale, autorizații tehnice naționale sau cerințe tehnice naționale referitoare la concepția, calculul și realizarea lucrărilor și utilizarea produselor. Fiecare trimitere este însoțită de mențiunea «sau echivalent»;

(b) fie în termeni de performanțe sau de cerințe funcționale; acestea pot include caracteristici de mediu. Cu toate acestea, specificațiile tehnice trebuie să fie suficient de exacte pentru ca ofertanții să poată determina obiectul contractului și pentru ca autoritățile contractante să poată atribui contractul;

(c) fie în termeni de performanțe sau de cerințe funcționale, prevăzute la litera (b), făcând trimitere la specificațiile menționate la litera (a) ca mijloc de prezumție a conformității cu respectivele performanțe sau cerințe funcționale;

(d) fie prin trimitere la specificațiile prevăzute la litera (a), pentru anumite caracteristici, și la performanțele sau cerințele funcționale prevăzute la litera (b), pentru alte caracteristici.

[…]

(8) Cu excepția cazului în care sunt justificate de obiectul contractului, specificațiile tehnice nu pot preciza o producție determinată, o origine determinată sau un procedeu determinat, și nici nu se pot referi la o marcă comercială, la un brevet, la un tip, la o origine sau la o producție determinată, care ar avea ca efect favorizarea sau eliminarea anumitor întreprinderi sau produse. O astfel de mențiune sau referire este autorizată, cu titlu excepțional, în cazul în care nu este posibilă o descriere suficient de exactă și de inteligibilă a obiectului contractului în conformitate cu alineatele (3) și (4); o astfel de mențiune sau referire este însoțită de cuvintele «sau echivalent».”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

8 La 20 noiembrie 2013, Spitalul Județean de Urgență Alba Iulia a lansat o procedură de cerere de ofertă online în vederea atribuirii unui contract de achiziții publice de sisteme de calcul și de materiale informatice. Valoarea estimată a acestui contract se ridica la 259 750 de lei românești (RON), fără TVA. Această sumă reprezintă aproximativ 58 600 de euro.

9 În caietul de sarcini se menționa, în ceea ce privește unitatea centrală a sistemului de calcul, că procesorul trebuie să corespundă, „minimum”, unui procesor „Intel Core i5 3,2 GHz sau echivalent”.

10 Oferta depusă de EFS includea un procesor marca AMD și de tip Quad Core A8-5600k, cu șase nuclee, cu o frecvență standard de 3,6 GHz și cu o frecvență „turbo” de 3,9 GHz.

11 Această ofertă a fost respinsă pentru motivul că nu era conformă cu specificațiile tehnice ale contractului. Autoritatea contractantă a ajuns la această concluzie după ce a constatat, în urma unei consultări a site-ului internet al mărcii Intel, că procesoarele de tip Core i5 cu o frecvență de 3,2 GHz din prima și din a doua generație (Core i5-650) nu mai

erau fabricate și nici susținute de acest producător, deși erau încă disponibile pe piață, și că procesorul de același tip fabricat la momentul respectiv de producătorul menționat și care avea o frecvență de minimum 3,2 GHz era procesorul de a treia generație. Procesorul de a treia generație menționat, ale cărui performanțe sunt superioare performanțelor procesorului propus de EFS, este cel în raport cu care acest din urmă procesor a fost declarat neconform cu specificațiile tehnice ale contractului.

12 EFS a formulat o contestație la Consiliul Național de Soluționare a Contestațiilor împotriva deciziei prin care a fost respinsă oferta sa, susținând că performanțele procesorului prevăzut în aceasta sunt superioare celor ale procesorului menționat în caietul de sarcini al contractului, și anume Intel Core i5-650, de 3,2 GHz. Este cert că procesorul propus de EFS este efectiv superior celui al mărcii Intel de tipul Core i5-650. Întrucât această contestație a fost respinsă prin decizia din 11 februarie 2014, reclamanta din litigiul principal a sesizat Curtea de Apel Alba Iulia cu o acțiune împotriva deciziei respective.

13 În acest context, Curtea de Apel Alba Iulia a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 23 alineatul (8) din Directiva 2004/18[…] poate fi interpretat în sensul că, atunci când autoritatea contractantă definește specificațiile tehnice ale produsului care face obiectul contractului prin trimitere la o anumită marcă comercială, caracteristicile produsului propus [de un ofertant și prezentat ca fiind] echivalent trebuie raportate doar la [caracteristicile] produselor în fabricație la momentul respectiv [de producătorul al cărui produs a fost utilizat ca referință pentru specificația tehnică vizată] sau pot fi raportate și la produsele [acestui producător] existente pe piață, dar a căror fabricație a încetat?”

Cu privire la întrebarea preliminară

14 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că instanța de trimitere pornește de la ipoteza că Directiva 2004/18 este aplicabilă în cadrul litigiului principal, fără să prezinte însă elemente din care să rezulte aplicabilitatea acestui act de drept derivat.

15 Or, trebuie să se constate că procedurile specifice și riguroase prevăzute de directivele Uniunii Europene privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice se aplică numai contractelor a căror valoare depășește pragul prevăzut în mod expres în fiecare dintre directivele respective. Astfel, normele acestor directive nu sunt aplicabile contractelor a căror valoare nu atinge pragul stabilit de aceste directive (Hotărârea SECAP și Santorso, C-147/06 și C-148/06, EU:C:2008:277, punctul 19, precum și jurisprudența citată). Prin urmare, articolul 23 alineatul (8) din Directiva 2004/18, pe care Curtea este invitată să îl interpreteze, nu este aplicabil în litigiul principal. Astfel, valoarea fără TVA a contractului de achiziții publice vizat este în jur de 58 600 de euro, în timp ce pragul relevant de aplicare a acestei directive, astfel cum este stabilit la articolul 7 litera (b) al acesteia, este de 200 000 de euro.

16 Trebuie totuși să se considere că atribuirea unor contracte de achiziții publice care, având în vedere valoarea lor, nu intră în domeniul de aplicare al directivei menționate este totuși supusă normelor fundamentale și principiilor generale ale Tratatului FUE, în special principiilor egalității de tratament și nediscriminării pe motiv de cetățenie sau de naționalitate, precum și obligației de transparență care decurge din acestea, cu condiția ca aceste contracte să prezinte un interes transfrontalier cert având în vedere anumite criterii obiective (a se vedea în acest sens Hotărârea Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lecce și alții, C-159/11, EU:C:2012:817, punctul 23, precum și jurisprudența citată).

17 Or, deși instanța de trimitere nu se referă în mod direct la normele fundamentale și la principiile generale ale dreptului Uniunii în decizia de trimitere, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că, pentru a oferi un răspuns util instanței care i-a adresat o întrebare preliminară, Curtea poate fi pusă în situația de a lua în considerare norme de drept al Uniunii la care instanța națională nu a făcut referire în enunțul întrebării sale preliminare (a se vedea în acest sens Hotărârea Medipac – Kazantzidis, C-6/05, EU:C:2007:337, punctul 34).

18 În această privință, trebuie să se constate că instanța de trimitere nu a constatat existența elementelor necesare pentru a permite Curții să verifice dacă în cauza principală există un interes transfrontalier cert. Or, trebuie amintit că, astfel cum rezultă din articolul 94 din Regulamentul de procedură al Curții, aceasta trebuie să poată identifica într-o cerere de decizie preliminară o expunere a circumstanțelor factuale pe care se întemeiază întrebările, precum și a legăturii existente în special între aceste circumstanțe și întrebările respective. În consecință, constatarea existenței elementelor necesare pentru a permite verificarea existenței unui interes transfrontalier cert, la fel ca, în general, ansamblul constatărilor care incumbă instanțelor naționale și de care depinde aplicabilitatea unui act de drept derivat sau a dreptului primar al Uniunii, ar trebui efectuată anterior sesizării Curții (a se vedea Hotărârea Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino” și alții, C-113/13, EU:C:2014:2440, punctul 47).

19 Cu toate acestea, datorită spiritului de cooperare care predomină în relațiile dintre instanțele naționale și Curte în cadrul procedurii preliminare, lipsa unor astfel de constatări prealabile ale instanței de trimitere cu privire la existența unui eventual interes transfrontalier cert nu conduce în mod necesar la inadmisibilitatea cererii dacă Curtea, având în vedere elementele care rezultă din dosar,

consideră că este în măsură să ofere un răspuns util instanței de trimitere. Aceasta este situația în special atunci când decizia de trimitere conține suficiente elemente relevante pentru aprecierea eventualei existențe a unui astfel de interes. Cu toate acestea, răspunsul oferit de Curte intervine numai cu condiția ca instanța de trimitere să poată constata, pe baza unei evaluări detaliate a tuturor elementelor relevante care privesc cauza principală, existența unui interes transfrontalier cert în cauza principală (a se vedea în acest sens Hotărârea Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino” și alții, C-113/13, EU:C:2014:2440, punctul 48 și jurisprudența citată).

20 În ceea ce privește criteriile obiective care pot indica existența unui interes transfrontalier cert, Curtea a statuat deja că astfel de criterii ar putea fi, printre altele, valoarea de o anumită importanță a contractului în cauză coroborată cu locul de executare a lucrărilor sau cu caracteristicile tehnice ale contractului. În aprecierea sa globală cu privire la existența unui interes transfrontalier cert, instanța de trimitere poate ține seama și de existența unor plângeri formulate de operatori situați în alte state membre, cu condiția să se verifice că acestea sunt reale, iar nu fictive (a se vedea Hotărârea Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino” și alții, C-113/13, EU:C:2014:2440, punctul 49, precum și jurisprudența citată).

21 În speță, în pofida valorii de piață reduse și a lipsei unei explicații din partea instanței de trimitere, trebuie să se constate că contractul în discuție în litigiul principal ar putea prezenta un interes transfrontalier cert, având în vedere situația de fapt din cauza principală, în special faptul că această cauză privește furnizarea unor sisteme de calcul și materiale informatice cu un procesor de referință al unei mărci internaționale.

22 Prin urmare, îi revine instanței de trimitere să aprecieze în mod circumstanțiat, ținând cont de ansamblul

elementelor pertinente ce caracterizează contextul în care se înscrie cauza cu care este sesizată, dacă contractul în discuție în litigiul principal prezintă efectiv un interes transfrontalier cert. Considerațiile care urmează sunt formulate sub această rezervă.

23 Prin urmare, întrebarea preliminară trebuie interpretată în sensul că privește, în cadrul unui contract care nu intră sub incidența Directivei 2004/18, dar care prezintă un interes transfrontalier cert, implicațiile normelor fundamentale și ale principiilor generale ale tratatului, în special ale principiilor egalității de tratament și nediscriminării, precum și ale obligației de transparență care rezultă din acestea.

24 Trebuie subliniat, în plus, că, în cauza principală, încetarea fabricării cu menținerea disponibilității pe piață nu privește produsul prezentat de un ofertant, ci produsul la care se referă specificația tehnică în litigiu. În consecință, întrebarea pertinentă nu este dacă, în lipsa oricărei precizări în legătură cu acest subiect în documentele contractului în discuție în litigiul principal, autoritatea contractantă poate solicita ca produsul propus de un ofertant să fie încă în fabricație, ci dacă autoritatea contractantă care a definit o specificație tehnică în raport cu un produs al unei anumite mărci poate, în cazul în care acest din urmă produs nu mai este fabricat, să modifice această specificație referindu-se la produsul comparabil al aceleiași mărci care este în fabricație la acel moment, ale cărui caracteristici sunt diferite.

25 În ceea ce privește principiile egalității de tratament și nediscriminării, precum și obligația de transparență, statelor membre trebuie să li se recunoască o anumită marjă de apreciere în scopul adoptării unor măsuri destinate să garanteze respectarea acestor principii, care sunt obligatorii pentru autoritățile contractante în cadrul oricărei proceduri de atribuire a unui contract de achiziții

publice (a se vedea Hotărârea Serrantoni și Consorzio stabile edili, C-376/08, EU:C:2009:808, punctele 31 și 32).

26 Obligația de transparență are ca scop în special să garanteze că este înlăturat riscul de arbitrar din partea autorității contractante (a se vedea, în ceea ce privește articolul 2 din Directiva 2004/18, Hotărârea SAG ELV Slovensko și alții, C-599/10, EU:C:2012:191, punctul 25, precum și jurisprudența citată).

27 Or, acest obiectiv nu ar fi atins dacă autoritatea contractantă ar putea să deroge de la condițiile pe care ea însăși le-a stabilit. Astfel, acesteia îi este interzis să modifice criteriile de atribuire în cursul procedurii de atribuire. Principiile egalității de tratament și nediscriminării, precum și obligația de transparență au, în acest sens, același efect în ceea ce privește specificațiile tehnice.

28 Prin urmare, principiul egalității de tratament și obligația de transparență interzic autorității contractante să respingă o ofertă care îndeplinește cerințele prevăzute în cererea de ofertă pe baza unor motive care nu au fost prevăzute în cererea de ofertă menționată (Hotărârea Medipac – Kazantzidis, C-6/05, EU:C:2007:337, punctul 54).

29 În consecință, autoritatea contractantă nu poate recurge, după publicarea unui anunț de participare, la o modificare a specificației tehnice referitoare la un element al unui contract, cu încălcarea principiilor egalității de tratament și nediscriminării, precum și a obligației de transparență. În această privință, este lipsit de relevanță dacă elementul la care se referă această specificație mai este sau nu mai este în fabricație sau disponibil pe piață.

30 Trebuie, în consecință, să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 23 alineatul (8) din Directiva 2004/18 nu este aplicabil unui contract de achiziții publice a cărui

valoare nu atinge pragul de aplicabilitate prevăzut de această directivă. În cadrul unui contract de achiziții publice care nu intră sub incidența directivei menționate, dar care prezintă un interes transfrontalier cert, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere, normele fundamentale și principiile generale ale tratatului, în special principiile egalității de tratament și nediscriminării, precum și obligația de transparență care rezultă din acestea trebuie interpretate în sensul că autoritatea contractantă nu poate respinge o ofertă care îndeplinește cerințele anunțului de participare pe baza unor motive care nu sunt prevăzute în anunțul menționat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

31 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 23 alineatul (8) din Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (UE) nr. 1251/2011 al Comisiei din 30 noiembrie 2011, nu este aplicabil unui contract de achiziții publice a cărui valoare nu atinge pragul de aplicabilitate prevăzut de această directivă. În cadrul unui contract de achiziții publice care nu intră sub incidența directivei menționate, dar care prezintă un interes transfrontalier cert, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere, normele fundamentale și principiile generale ale Tratatului FUE, în special principiile egalității de tratament și

nediscriminării, precum și obligația de transparență care rezultă din acestea trebuie interpretate în sensul că autoritatea contractantă nu poate respinge o ofertă care îndeplinește cerințele anunțului de participare pe baza unor motive care nu sunt prevăzute în anunțul menționat.

Proiect de Ordonanță de urgență pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.28/1999 privind obligația operatorilor economici de a utiliza aparate de marcat electronice fiscale, supus consultării publice

Ministerul Finanțelor Publice a publicat la rubrica Transparență decizională proiectul de Ordonanță de urgență pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 28/1999 privind obligația operatorilor economici de a utiliza aparate de marcat electronice fiscale.

Scopul elaborării acestui proiect este eliminarea aplicării disproporționate a sancțiunilor prevăzute de reglementările în vigoare în cazul neemiterii bonurilor fiscale și a neutilizării caselor de marcat fiscale.

Astfel, au fost introduse o serie de prevederi care permit aplicarea graduală a sancțiunilor. În plus, o modificare importantă este aceea că activitatea firmelor va fi suspendată doar începând cu cea de a doua abatere constatată într-un interval de 24 de luni. Suspendarea activității va putea fi făcută pentru o perioadă de 30 de zile faţă de o perioadă de 1-3 luni prevăzută în actuala reglementare.

Sancțiunile graduale prevăzute de proiectul de act normativ sunt:

– dacă diferența constatată este de până 1% inclusiv dar nu mai mult de 100 lei inclusiv, din valoarea înregistrată în casa de marcat până la ora controlului, fapta se sancţionează cu avertisment;

– dacă diferența constatată este mai mare de 1% dar nu mai mult de 100 lei inclusiv, din valoarea înregistrată în casa de marcat până la ora controlului, fapta se sancţionează cu amendă de la 2.000 lei la 5.000 lei;

– dacă diferența constatată este cuprinsă între 100 lei și 1.000 lei inclusiv, dar este mai mică de 1% inclusiv, din valoarea înregistrată în casa de marcat până la ora controlului, fapta se sancţionează cu amendă de la 10.000 lei la 15.000 lei;

– dacă diferența constatată este cuprinsă între 100 lei și 1.000 lei inclusiv, dar este mai mare de 1% din valoarea înregistrată în casa de marcat până la ora controlului, fapta se sancţionează cu amendă de la 15.000 lei la 20.000 lei, și cu suspendarea pentru 30 de zile a activității operatorului economic pentru unitatea de vânzare la care s-a constatat contravenția, începând cu cea de-a doua abatere constatată într-un interval de 24 de luni;

– dacă diferența este mai mare de 1.000 lei , dar este mai mică de 1% inclusiv, din valoarea înregistrată în casa de marcat până la ora controlului, fapta se sancţionează cu

amendă de la 20.000 lei la 25.000;

– dacă diferența constatată este mai mare de 1.000 lei și mai mare de 1%, din valoarea înregistrată în casa de marcat până la ora controlului, fapta se sancţionează cu amendă de la 25.000 lei la 30.000 lei, și cu suspendarea pentru 30 de zile a activității operatorului economic pentru unitatea de vânzare la care s-a constatat contravenția, începând cu cea de-a doua abatere constatată într-un interval de 24 de luni;

– se reglementează modalitatea de stabilire a diferenței precum și a ponderii valorice din diferențele neînregistrate fiscal, în cazul în care faptele au fost săvârşite anterior controlului.

De asemenea, proiectul de lege propune definirea sumelor încasate în plus, sub formă de bacșiș, în vederea evidențierii acestui tip de venit pe bonul fiscal, cu scopul delimitării clare a acestuia de veniturile încasate de operatorii economici pentru livrarea bunurilor sau prestarea serviciilor direct către populație. De asemenea, aceste sume vor fi fiscalizate, conform prevederilor Codului fiscal.

Astfel se elimină posibilitatea apariției unor interpretări eronate cu privire la proveniența sumelor încasate cu titlu de bacșiș. Conform proiectului de act normativ publicat pentru dezbatere publică, *“prin bacșiș se înțelege orice sumă de bani oferită în mod voluntar de client, în plus faţă de contravaloarea bunurilor livrate sau a serviciilor prestate de către operatorii economici (….) precum şi restul dat de vânzător clientului şi nepreluat de acesta în mod voluntar. Bacşişul nu poate fi asimilat unei livrări de bunuri sau unei prestări de servicii.”*Totodată, va fi interzis ca operatorii economici să condiţioneze, sub orice formă, livrarea de bunuri sau prestarea de servicii de acordarea bacşişului.

Impozitarea propusă vizează:

– impozitarea bacşişului ca profit al operatorului economic în

cazul în care acesta nu se distribuie salariaţilor (16% sau 3% în cazul microîntreprinderilor);

– necuprinderea bacşişului în sfera TVA;

– impozitarea la nivelul angajatului cu 16% impozit pe venit din alte surse, prin reţinere la sursă, în cazul în care bacşişul se distribuie salariaţilor;

– necuprinderea în baza de impozitare a contribuţiilor sociale şi a contribuţiilor sociale de sănătate – deci netaxarea din acest punct de vedere al contribuțiilor sociale.

Ministerul Finanțelor Publice așteaptă propuneri și sugestii de îmbunătățire a acestui proiect de act normativ la următoarea adresă de mail: publicinfo@mfinante.ro

Sursa: www.mfinante.ro

În zodia antifraudei. Reflecţii asupra unui control incontrolabil

Cosmin Flavius Costaş

În ultimele zile, paginile puţinelor ziare care mai apar în

format tipărit pe hârtie, *breaking news*-urile canalelor de televiziune şi mult mai prezentul spaţiu virtual sunt dominate de ştiri despre descinderi ale inspectorilor antifraudă, spaţii comerciale sigilate în urma suspendării activităţii şi anunţuri bombastice despre amenzii de sute de mii de lei aplicate celor declaraţi *ad-hoc* evazionişti. Ghilotina braţului armat al Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală pare a fi fără milă, iar şeful fiscului declară senin că nu există o limită de la care începe evaziunea fiscală şi prin urmare chiar şi cofetăria sancţionată pentru un plus de 1,50 lei în casă trebuie să plătească.

Într-un fel, aceste acţiuni par să se încadreze într-o logică europeană a lucrurilor. În lipsă de idei şi fără prea multe motive de optimism din zona economiei europene, Comisia Europeană a lansat o campanie intitulată *Time to Get the Missing Part Back*, vizând în principal domeniul taxei pe valoarea adăugată, taxarea economiilor şi a muncii nedeclarate.

Realitatea noastră semibalcanică e însă cu totul alta. Inspectorii antifraudă folosesc, cu încălcarea unui principiu numit în procedura penală şi în dreptul european ca fiind al

loialităţii în administrarea probelor, tertipuri nepermise unui funcţionar public (de pildă, plata unui bacşiş de către inspectorul antifraudă „sub acoperire”, urmată de o amendă de 20.000 RON pentru nedeclararea venitului). Aşa-numitele «controale antifraudă» se finalizează cu procese-verbale în care se găsesc, de-a valma, inepţii fiscale, bizarerii juridice şi acuzaţii nefondate, bazate pe o analiză sumară a militarilor fiscului. Inspectorii antifraudă ameninţă, blochează *mall*-uri şi spaţii de agrement, ridică documente, sigilează spaţii, aplică amenzi şi sancţiuni complementare. Este imaginea, apocaliptică, a ceea ce a înţeles fiscul din România despre combaterea evaziunii fiscale.

Senzaţia generală este, în zodia antifraudei, cea a unor controale incontrolabile, iar despre acest lucru merită cu adevărat să vorbim. În lumea fiscală civilizată – ceea ce nu e cazul avanpostului românesc de la periferia imperiului european – nu există control fără reguli. Reamintim, în context, că aşa-numitul «control antifraudă» nu are configurată, la aproape doi ani de la înfiinţarea Direcţiei Generale Antifraudă Fiscală, nicio regulă privind modul în care se desfăşoară acest tip de verificare *sui generis*. Fosta Gardă Financiară, care lucra în paralel cu două regulamente de funcţionare, pare, prin comparaţie, o instituţie civilizată. Recentele contestaţii formulate de contribuabili împotriva proceselor-verbale antifraudă prin care li se estimează obligaţii fiscale de milioane de euro sunt respinse ca fiind fără obiect, apreciindu-se că aceste procese-verbale nu sunt acte administrative fiscale, întrucât nu stabilesc obligaţii fiscale (sic!) şi nu aduc atingere unor drepturi ale contribuabililor. Nimic mai fals, din moment ce: pe de-o parte, estimările referitoare la obligaţiile fiscale stau la baza aplicării unor măsuri asigurătorii (ceea ce ridică problema unor atingeri aduse dreptului la respectul proprietăţii), iar, pe de altă parte, finalitatea sau obiectivul altor controale antifraudă o reprezintă deschiderea sau susţinerea unor dosare penale (caz în care inspectorii

antifraudă formulează veritabile „acuzaţii în materie penală”, fără a respecta însă şi exigenţele art. 6 parag. 2 şi 3 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului).

În faţa nebuniei, raţiunea juristului rămâne singura salvare. Se poate observa, în context, că toate măsurile asigurătorii dispuse de către inspectorii antifraudă sunt anulabile, de regulă, din trei motive: nerespectarea obligaţiei prevăzute de art. 9 alin. (1) C.proc.fisc., aceea de a-l audia pe contribuabil înainte de a se dispune instituirea măsurilor asigurătorii; lipsa motivării dispunerii măsurilor asigurătorii, în condiţiile în care inspectorii antifraudă nu probează riscul de sustragere al contribuabilului verificat; aplicarea unor măsuri asigurătorii disproporţionate chiar şi prin raportare la valoarea creanţelor fiscale estimate. S-ar putea continua, pe linia unei teorii a (ne) competenţei, argumentându-se că un organ de control, care nu are reguli de conduită şi care nu are competenţa de a stabili obligaţii fiscale, nu poate estima obligaţii fiscale şi nu poate lua măsuri de natură fiscală (măsurile asigurătorii). Nu în ultimul rând, ignorarea garanţiilor speciale în materie penală, aplicabilă în cazul tuturor „acuzaţiilor de natură penală” (chiar şi dacă acestea provin de pe o filieră fiscală), poate şi trebuie să antreneze nulitatea măsurilor dispuse în cadrul controlului antifraudă.

În cel mai scurt timp, reglementarea trebuie să pună controlul antifraudă în limitele legalităţii, limite care par a fi brutal forţate, în special în cazul contribuabililor oneşti sau a celor care au săvârşit abateri insignifiante. Altfel, contribuabilii care acum sunt găsiţi acasă vor fi nevoiţi să-şi restrângă expunerea şi afacerile. Ca să folosim exemplul drag Comisiei Europene, în loc de un tort din care lipseşte o parte, nu vom mai avea niciun tort.

Decizie favorabilă a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţiei în cazul Nidera vs. ANAF privind dreptul de deducere de TVA

Dreptul de deducere a TVA trebuie respectat chiar dacă documentele justificative nu îndeplinesc toate condiţiile de formă. Deductibilitatea TVA nu poate fi condiţionată de existenţa altor documente justificative, cu excepția facturii fiscale.

Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie s-a pronunţat favorabil cererii clientului D&B David şi Baias, societatea Nidera Romania, de a i se acorda dreptul de deducere a unei sume de aproximativ 11 milioane de lei reprezentând TVA, drept pe care ANAF l-a contestat ca urmare a unor vicii de formă a documentelor justificative şi a facturilor fiscale.

Litigiul a avut ca obiect anularea unei decizii de impunere prin care organele fiscale au negat dreptul de deducere a TVA invocând faptul că avizele de însoțire a mărfii şi celelalte documente justificative nu conţin toate elementele formale şi de asemenea facturile fiscale tipizate nu ar fi completate cu toate informaţiile prevăzute de respectivul formular de factură, deşi aceste informaţii nu se regăsesc printre elementele prevăzute de art. 155 Cod fiscal. Actul administrativ fiscal anulat a fost întemeiat de organele fiscale în baza Deciziei nr. V din 2007 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, pronunţată într-un recurs în interesul

legii cu forţă juridică obligatorie.

„Această decizie este foarte importantă pentru toţi contribuabilii din România, consfinţind dreptul acestora de a deduce TVA, chiar şi în situaţia în care facturile fiscale nu îndeplinesc toate condiţiile de formă, arătând încă o dată prevalenţa fondului în faţa formei în dreptul fiscal. Soluţia instanţei supreme este cu atât mai notabilă cu cât aceasta înlătură de la aplicare Decizia nr. V din 2007 care, deşi adoptată după data aderării României la UE, interpretează forma Codului fiscal în vigoare la 1 ianuarie 2004 şi prevederile H.G. nr. 831/1997 (abrogată la 1 ianuarie 2007), fiind invocată de organele fiscale, şi chiar de instanţele de judecată, pentru a nega dreptul de deducere a TVA in situaţia in care contribuabilul nu prezintă, pe lângă factura fiscală, şi alte documente justificative (avize de însoţire a mărfii). Prin această soluţie se confirmă faptul că un recurs în interesul legii soluţionat în asemenea circumstanţe nu poate fi opus dreptului european”, a declarat Dan Dascălu, Partener, D&B David şi Baias, liderul echipei de litigii fiscale şi coordonatorul echipei de avocaţi implicată în acest dosar.

Soluţia obţinută în faţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiție este rezultatul eforturilor echipei de avocaţi specializaţi în litigii fiscale formată din Dan Dascălu – Partener D&B David şi Baias şi Ana Maria Iordache – Avocat Senior D&B David şi Baias.